THEOSOFIA JAARGANG 51 - No. 11/12 NOV.-DEC. 1950

De Theosofische Vereniging als zodanig is niet verantwoordelijk voor enigerlei mening, in dit tijdschrift tot uiting gebracht, tenzij deze vervat is in een officieel document.
Advertentie-tarief: hele pagina ƒ 40,—, halve pag. ƒ 25,—, kwart pag. ƒ 15,— en achtste pag. ƒ 10,—. Kleine annonces ƒ 6,—.
Inlegvel ƒ 25,— plus de extra onkosten.

OVER BEKENDE EN ONBEKENDE THEOSOFEN 1875—1950

H. K.

Weldra is de grote dag aangebroken: 17 November 1950, de dag waarop het 75 jaar geleden is dat de Theosofische Vereniging te New York werd gesticht.

Twee grote figuren staan ons dan weer meer nabij dan ooit: *Helena Petrovna Blavatsky* en *Henry Steele Olcott*. Laatstgenoemde deed o.a. ontzaglijk veel voor het Boeddhisme en de verzoening tussen de zgn. Grote en Kleine „Voertuigen" of Scholen. Van eerstgenoemde kan gezegd worden, dat haar betekenis tot op de huidige dag nog niets aan waarde en glans heeft ingeboet, integendeel! Onze huidige president C. Jinarajadasa karakteriseerde beider taak aldus: „Met H. P. B. alleen zou er Theosofie geweest zijn; maar zonder Henry Steele Olcott zou er geen wereldwijde Theosofische Vereniging geweest zijn."

Herhaaldelijk zijn wij er echter aan herinnerd, dat de eigenlijke stichters niet H. P. B. en kolonel Olcott waren, maar twee van die Groten die de Meesters van Wijsheid genoemd worden en die onze onafgebroken Wachters zijn. In een brief van één van hen aan Olcott vinden wij over de taak van H. P. B., dat zij in occulte zaken de meest aangewezen persoon was, rechtstreeks optredend voor de Meesters. Dat H. P. B. zichzelf geheel als hun dienares beschouwde, blijkt ook uit haar eigen waarschuwing waar zij zei: „Volg het pad dat ik toon, en de Meesters die er achter staan; volg niet mij of mijn pad." Ook noemde zij de hele reden van bestaan van de T.V. van den beginne af aan: „om een luid protest te doen horen en openlijk krijg te voeren tegen elk dogma of geloof dat blindelings werd aanvaard". Zelfs ging zij zover, te releveren hoe de meest toegewijde leden dikwijls gerecruteerd waren uit de rangen der agnostici en zelfs der materialisten. Vandaar dat zij de T.V. hardnekkig noch een godsdienst noch een secte noemt, maar RELIGIE zelf, zonder enige tweedehandse dogma's of geloven, een gemeenschap van hart tot hart en van mens tot mens, en van mens tot het leven. De Wijsheid-Godsdienst omvat alle afzonderlijke godsdienstige richtingen en gaat daarboven uit, en vandaar dat Theosofie de essentie bevat van zowel religie als wetenschap. „De moderne theosoof weigert tussen deze beiden een scheuring te zien", aldus H.P.B. Mocht Helena Petrovna ook de meest fonkelende briljant geweest zijn in het Pleijadisch sterrenbeeld dat gedurende 75 jaren het verloop

der T.V. heeft bepaald, ook de andere zes vormden heldere lichten aan ons firmament. Wij noemden reeds kolonel Olcott, de organisator en eerste president der vereniging, ook hij de geheel onbaatzuchtige dienaar der Meesters: „Vergeet uzelf", zo sprak hij, „vergeet uw begrenzingen en uw vooroordelen, en verspreid de waarheden van Theosofie!"

Later kwam *Annie Besant*, de wonderbaarlijke vrouw die eerst na haar 40e jaar begòn als spreker! Dat niet alleen, zij gold als de grootste redenaarster uit haar tijd en was een over de gehele wereld bekende, beroemde of beruchte, maar altijd GROTE figuur. Is het niet ongelooflijk hoe zij, een blanke vrouw, door de Indiërs Amma (Moeder) genoemd werd, ja, alom beschouwd werd als „de Moeder van India"! Aan haar zijde stond als een trouw en nimmer aflatend kameraad *Charles Webster Leadbeater*. Hij was minder een strijder, meer een leraar en wijze. Na H.P.B. met haar letterlijk aan „wonderdoenerij" grenzende psychische vermogens, kan C.W.L. gezien worden als de grootste occultist die onze Vereniging verder ooit gekend heeft — terloops dienen wij dan evenwel ook Subba Row te noemen, die soms door H.P.B. in occulte zaken geraadpleegd werd. — De met grote opoffering en geduld getrainde vermogens van Leadbeater zijn nimmer meer in onze kringen noch daarbuiten geëvenaard. Met haast pijnlijke accuratesse verrichtte hij zijn wetenschappelijke onderzoekingen op de zgn. onzichtbare gebieden, en aan hem danken wij in elk geval veel uiterst waardevol materiaal waaraan wij onze eigen bevindingen mogen toetsen. — Dan volgen *de beide Arundales*, waarvan George Sydney Arundale gestorven is als president onzer vereniging en thans opgevolgd door *C. Jinarajadasa*. In onze huidige president, alsmede in Rukmini Arundale komt vooral de zin voor kunst en schoonheid naar voren, zij het ook op heel verschillende wijze: Rukmini Arundale beijvert zich hoofdzakelijk voor het herleven der oude gewijde Hindoedanskunst, terwijl Jinarajadasa graag teruggrijpt naar het klassieke Griekenland met zijn dichters, beeldhouwers en wijsgeren.

Vijfenzeventig jaren zijn verstreken, vijfenzeventig jaren van hard geploeter en nauwlijks enige erkenning, jaren van strijd en tegenslag en van talrijke teleurstellingen. H.P.B. kwam er graag rond voor uit, dat de T.V. als organisatie nooit perfect en dikwijls zelfs zeer gebrekkig is geweest. Tòch werd Theosofie in de wereld verspreid, direct of indirect. Zij brak voorgoed het materialisme der vorige eeuw en ontstak opnieuw het Licht dat lang aan het oog der massa onttrokken was gebleven. Theosofie werd verspreid, rechtstreeks via ons eigen prachtig vrij platform en d.m.v. talloze geschriften van baanbrekende aard; indirect via ettelijke nevenbewegingen op geestelijk en idealistisch gebied, op sociaal en ethisch, opvoedkundig, artistiek en wetenschappelijk terrein. Zo heeft de oude Moederstam talrijke takken en twijgen voortgebracht, waarvan sommige weliswaar al bijna vergeten zijn aan welke Stam zij ontsproten, maar dàt doet er niet toe! Het gaat erom dat het werk gedaan wordt en... dat er Licht uitga van dat werk, Licht ter verlichting en verwarming der harten van alle schepselen en tot opheffing van het vele leed dat nog altijd in de wereld is.

Struikelden ook velen over onze tekortkomingen (een theosoof is ook maar een mens!, maar hij doet tenminste zijn best de Vonk in hem naar

buiten te brengen), daartegenover staat dat de T.V. ongetwijfeld dus heel veel meer gedaan heeft dan men oppervlakkig bekeken zou menen. Vaak is ons verweten, dat wij niet voldoende met de benen op de grond staan of dat wij zwelgen in heerlijke meditaties terwijl intussen, bij wijze van spreken, de wereld vergaat! Ook heette het vaak, dat wij niet genoeg naar buiten toe optraden. Maar de theososoof ziet alle chaos en ellende om zich heen in de eerste plaats als de onmiddellijke afspiegeling, ja als het rechtstreekse gevolg van de ònzichtbare en ìnnerlijke chaos en armzaligheid waarin de mens verkeert. Dààrom moet het eerst binnin ons „in orde" zijn, voordat wij werkelijk met enig waardevol resultaat naar buiten toe kunnen werken. Intussen gaat e.e.a. gewoonlijk zeer goed hand in hand! Valse „geestelijkheid" is lui en egoïst, en bekommert zich om niets en niemand behalve zichzelf; maar echte geestelijkheid kan het niet làten, zich uit te drukken in een Daad, in een Offer. Ware geestelijkheid is dus uiterst praktisch!
Zo was de T.V. dan ook de oorzaak van zeer veel goeds, dat doorgaans niet placht op te vallen — en het „doe wel en zie niet om" werd vlijtiglijk toegepast door velen die evenmin plachten op te vallen, werkers die onbekend gebleven zijn hoewel toch ook zij hun tijd en energie, ja hun leven, in dienst stelden van de Theosofie en van hun medebroederen. Hoewel zij gaven wat zij konden missen, bleef hun bestaan toch obscuur, terwijl zij op onopgemerkte wijze de levens om hen heen verlichtten en omhoog hieven. Laat ons even stilstaan ook bij deze *onbekende* theosofen, die zelf in de schaduw bleven, maar hoog de fakkel van waarheid en naastenliefde ophielden: dat Licht moest gezien worden door allen, niet de drager ervan. Wat hadden onze grote leiders ooit kunnen beginnen, indien er niet deze schare van trouwe, onversaagde dienaren geweest ware?
Op de dag van ons Diamanten Jubileum kunnen alle theosofen, alle waarheidszoekers binnen of buiten de T.V., alle zoekers naar Licht, de bekenden èn de onbekenden, van diepe dankbaarheid vervuld zijn, voor het Licht dat in ons leven gekomen is. Want ach, „profeten en koningen hebben verlangd die dingen te zien die gij ziet, en hebben ze niet gezien; en die dingen te horen die gij hoort, maar hebben ze niet gehoord" — zo staat in Lucas X, 24 geschreven. Ja, ook Lucas, hoewel een beroemd evangelist, was een onbekend Theosoof!

DE UNIVERSELE TEMPEL

H. P. Blavatsky

Theosofie *is* RELIGIE, en de Vereniging is haar ene Universele Kerk; de tempel van Salomo's wijsheid, bij het bouwen waarvan „er noch hamer, noch bijl, *noch* enig metalen werktuig in het huis gehoord werd zolang het in aanbouw was" (I Koningen 6 : 7); want deze „tempel" is niet door mensenhanden gemaakt, noch op enige plek op aarde gebouwd — maar waarlijk, hij wordt slechts opgetrokken in het binnenste heiligdom van 's mensen hart, waar alleen de ontwaakte ziel heerst.
Zo is dus Theosofie niet *een* Godsdienst, zeggen wij, maar RELIGIE zelf, de ene bond van eenheid, welke zo universeel en alles omvattend is, dat geen mens en geen stofje — van goden en stervelingen af tot aan de dieren, een grasbladje en een atoom — buiten haar licht kan zijn. Daarom moet elke organisatie of vereniging van die naam noodwendig zijn een UNIVERSELE BROEDERSCHAP.

ER IS EEN WEG...

Er is een weg, steil en doornig, bezet met gevaren van allerlei aard, maar toch een weg, en hij leidt naar het Hart van het Heelal.

Ik kan u zeggen, hoe gij Hen vinden kunt, die u de geheime doorgang zullen tonen, welke alleen naar binnen leidt en achter de nieuweling voor altijd sluit.

Er bestaat geen gevaar, dat onversaagde moed niet overwinnen kan. Er bestaat geen beproeving, waar vlekkeloze reinheid niet doorheen kan Er is geen moeilijkheid, welke een krachtig denkvermogen niet te boven komen kan.

Voor wie overwinnend omhoog gaan, is er een beloning boven woorden: het vermogen om de mensheid te zegenen en te redden. Voor hen die tekort schieten, zijn er andere levens waarin het slagen komen kan.

H. P. Blavatsky

H. S. OLCOTT

D. K

Henry Steele Olcott, hoofdofficier van het Amerikaanse leger en — wat voor ons het belangrijkste is — stichter en 31 jaren achtereen president van de Theosofische Vereniging, is door zijn opvolgster in dat ambt, Annie Besant, „de getrouwste en meest toegewijde dienaar der gezegende Meesters" genoemd, ofschoon hij nimmer tot de esoterische school is toegetreden.

Wat hij tijdens zijn grote werk, de organsatie van de Theos. Veren., te zeggen had, typeert hem wellicht beter dan welke uiterlijke beschrijving. Hier zijn dan enkele aanhalingen uit zijn eerste lezing in India, gehouden op 23 Maart 1879 te Bombay, voor een gehoor dat voornamelijk uit Indiërs bestond. Hij geeft daarin een omstandige uiteenzetting van de betekenis en de doeleinden der T.V., haar plannen, opvattingen en werkwijze en zegt o.a.:

...Wij heten iedere man of vrouw van eerzaam karakter en ernstige wil, die de oude wijsheid wenst te bestuderen, hartelijk welkom in ons midden. Hij is op proef. Als hij in de grond een waarachtig Theosoof is, zal hij het door *daden* [1]) tonen, niet door woorden. Zo niet, laat hem terug gaan naar zijn voormalige vrienden en kringen, zich verontschuldigend dat hij er ooit over gedacht had, verschillend van hen te handelen...

...De betrekkingen van een mens tot zijn land en zijn kaste hebben naar mijn mening niets te maken met de studie van natuur- of taalkunde, van wijsbegeerte of esoterische wetenschap. Uw bruine gezichten en oosterse kleding tonen mij dat opvoeding geen kaste, kleur, geloof of geboorte kent; zelfs afgezien van het feit dat dit gehoor de taal verstaat die ik spreek, de auteurs kent die ik aanhaal en de gedachten begrijpt die ik uit. Waarom zou men dan vragen of iemand een bepaald kleed moet aannemen, op een bepaalde stoel moet gaan zitten, of een bepaalde schotel moet gebruiken, om de wijsbegeerte van Uw voorouders te bestuderen? Hier ben ik, met een blanke huid, een

---

[1]) Cursivering van ons, red.

Europees costuum en een levenservaring, gekleurd en gevormd naar de opvattingen van de groep en de stand waarin mijn ouders mij groot brachten. Toen ik over deze prachtige oosterse filosofie begon na te denken, werd mij niet gezegd dat ik mij op deze of gene manier moest kleden of moest ophouden met bepaalde levenswijzen. Mij werd alleen maar het pad getoond, mijn weg werd uitgestippeld, maar aan mijzelf bleef de keus.
Wel, ik had als alle mensen van de wereld, zekere slechte gewoonten, verkeerde denkwijzen en een dwaze manier van leven. Ik overschatte dingen die goed beschouwd waardeloos zijn en onderschatte dingen van werkelijk belang. Ik zag de dingen door een verkeerde bril. Na een poos ontdekte ik dit zelf en aangezien het mij ernst was met mijn besluit om te slagen, begon ik mijzelf te hervormen. Ik was overeenkomstig de westerse gewoonte een matig gebruiker van wijn; dit gaf ik op. Ik was gewend clubs, theaters en wedrennen te bezoeken, ook andere plaatsen waar de mensen van de wereld tevergeefs voldoening en vermaak zoeken. Ik gaf dit allemaal op; niet met tegenzin, niet met spijt erop terugblikkend, maar zoals iemand van een of ander waardeloos speelgoed afziet, wanneer het zijn betekenis voor hem verloren heeft...

In October 1894, 15 jaar later, schrijft kolonel Olcott in „The Path" over solidariteit en de idealen van de T.V.:
De tijd schijnt voor mij aangebroken te zijn, om enkele woorden te zeggen over de beginselen en de idealen van de T.V., zodat deze volkomen duidelijk zullen zijn voor de duizenden nieuwe leden, die in de laatste 5 jaren zijn toegetreden...
Na het tijdsverloop van 19 jaar is de kleine groep, die eens bijeen kwam in de zitkamer van H. P. Blavatsky, in Irving Place, New York City, uitgedijd tot een vereniging met bijna 400 geautoriseerde Afdelingen in de 4 delen van de aardbol; bekend aan allen; besproken, geëerd, geminacht en verkeerd voorgesteld in bijna alle talen; gewoonlijk verloochend, maar soms geprezen, van de kansel en in de pers; bespot in de letterkunde en belachelijk gemaakt op het toneel — in het kort een belangrijke factor in het huidige denken en de bezielende bron van sommige verheven idealen. Evenals elke andere grote beweging heeft zij haar middelpunten van meest gespannen werkzaamheid, die onder gunstige voorwaarden tot ontwikkeling zijn gekomen; en evenals in andere gevallen neigt de evolutiekracht ertoe, van plaats naar plaats te gaan naarmate de voorwaarden veranderen. Zo was bijv. India het eerste centrum waar de gedachtescheppende kacht verzameld werd en onze beweging plantte zich over het grote schiereiland voort van Noord naar Zuid, van Oost naar West, alvorens naar het Westen te vloeien. Wat in New York was gedaan, was niet anders als het vormen van de kern, als het lanceren van het denkbeeld. Toen de stichters weg zeilden naar Bombay, in December 1878, lieten zij niet veel meer dan de naam van de vereniging achter zich; al het andere was chaotisch en ongeopenbaard. De levensadem kwam in haar kinderlichaam in India. Uit de grote onuitputtelijke voorraad geestelijke kracht, daar door de Oude Wijzen opgezameld, kwam hij in deze beweging en maakte haar tot de zegenrijke krachtsbron, die zij geworden is...
Het eerst ging het uitvloeiend getij van India naar Amerika in 1885-'86

Ceylon sloot zich 6 jaar eerder aan, maar ik reken Ceylon slechts tot een uitbreiding van India. Na Amerika kwam Europa. Daarna bereikte onze beweging Burma, Japan en Australazië. Ten slotte is zij naar Zuid-Afrika, Zuid-Amerika en West-Indië gegaan.
Wat is het geheim van deze geweldige ontwikkeling, dit zelf zaaien van aftakkingen in alle landen? Het zijn de beginselen en de geproclameerde idealen der vereniging; het is de elastische band, die de delen samenbindt; en het is het platform, dat plaats biedt aan alle mensen, van alle godsdiensten en rassen. De eenvoud van onze doeleinden trekt alle goede, ruimdenkende en hun naaste liefhebbende mensen gelijkelijk aan. Ze zijn voor allen, die daartoe behoren, evenzeer aanvaardbaar. Onbesmet door sectarisme, ontdaan van alle dogmatische aanmatiging, stoten zij niemand af die ze onpartijdig onderzoekt. Omdat zij met geen enkel geloof vereenzelvigd worden, bevestigen zij de noodzaak en grootheid van de godsdienstige aspiratie en doen aldus een beroep op de sympathie van ieder religieus gestemd persoon. De vereniging is de open tegenstandster van godsdienstig nihilisme en materialistisch ongeloof. Zij heeft deze van het begin af aan bestreden en vele overwinningen behaald onder de best opgevoede mensen...
Toch zijn deze het niet alleen, die de terminologie der Theosofie kunnen begrijpen. Het zou een grote fout zijn, dit te denken; aan de eenvoudigste werkman en een kind van 7 jaar kunnen haar grondbeginselen binnen het uur onderwezen worden... Het hangt er allemaal maar van af, hoe de dingen voorgelegd worden. En ik kan hieraan toevoegen dat voor onze publieke lezingen en geschriften over Theosofie hetzelfde geldt...
...Theosofie is de goddelijke ziel van de godsdienst, de ene sleutel op alle heilige boeken, de duider van alle mysteriën, de trooster van de vermoeiden en lijdenden, de opheffer van maatschappelijke wantoestanden. Ge kunt haar boodschap uitbrengen voor *elk* gehoor in de wereld, door zorgvuldig alle sectarische uitspraken te vermijden, en elke toehoorder zal zeggen dat het *zijn* godsdienst is. Door alleen maar eenvoudige Theosofie te verkondigen, ben ik door de volgelingen van de Islam een Muzelman genoemd, door de volgelingen van Vishnoe en Shiva een Hindoe en door de beide afdelingen van het Boeddhisme een Boeddhist. Men heeft mij verzocht een catechismus voor de Parsi's samen te stellen en in Edinburgh verklaarde de plaatselijke predikant dat ik de zelfde denkbeelden uitsprak die hij elke Zondag van de kansel verkondigde! Daarom weet ik, wat vele anderen alleen nog maar vermoeden, dat Theosofie de levensgrondtoon is van alle godsdiensten ter wereld. Het ene absoluut noodzakelijke is dan ook elk denkbeeld, elke lering die de T.V. tot een secte zou willen maken, als iets walgelijks van ons weg te werpen. Wij hebben geen nieuwe secte, geen nieuwe kerk, geen onfeilbare leider, geen aanval op de eigen mening van onze leden nodig...
Schijnheiligheid is iets anders, waarvan wij ons moeten zuiveren; er is te veel van, veel te veel van onder ons. Hoe eerder we eerlijk zijn tegenover onszelf, hoe eerder we dat jegens onze medemensen zullen zijn. We *moeten* realiseren dat het Theosofische ideaal van de volmaakte mens practisch in één leven onbereikbaar is, evenmin als het Christenideaal van volmaking. Erkennen we dit eenmaal, dan worden we be-

scheiden in onze zelfwaardij en daarom minder opgeblazen en belerend in ons spreken en schrijven. Niets is onaangenamer dan een medelid te zien rondlopen met een air van geheimzinnigheid en belangrijkheid, alsof hij onze leidsman ware en wij hem zouden moeten volgen, terwijl hij nauwelijks tien stappen gedaan heeft op de Himalaya-helling naar de top van volmaking, waar de grote Adepten staan en wachten. Dit is humbug en, zo geen gevolg van autosuggestie, je reinste hypocrisie. We hebben dat nu genoeg gehad en méér dan genoeg. Laten wij het erover eens zijn, dat misschien niemand van ons nu geschikt is voor geestelijk leiderschap, aangezien geen van ons het ideaal heeft bereikt. Oordeel niet, opdat gij niet geoordeeld worde, is een goede regel om in acht te nemen, in *deze* vereniging vooral; want de aanmatiging van volmaking of quasi-volmaking, hier en daar, heeft de mening doen ontstaan dat het ideaal bereikt *kan* worden en dat ieder die niet toont het bereikt te hebben, bloot staat aan critiek en veroordeling.

Zij die menen dat een vegetarische leefwijze, dagelijkse gebeden, het celibaat, verwaarlozing van gezinsplichten of het met de lippen belijden van trouw aan de Meesters, tekenen zijn van innerlijke heiligheid en geestelijke vooruitgang, behoorden te lezen wat de Gitâ, de Dhammapada, de Avesta, de Koran en de Bijbel op dat punt te zeggen hebben. Iemand die in geestelijke hovaardij een ander verwijt, dat hij geen van deze dingen doet, is zelf de slaaf van persoonlijke ijdelheid... Laat ons vasthouden aan het ideaal als zodanig, laten wij het verdedigen en verheerlijken; laat niets ons verleiden het te verlagen of te verkleinen; maar laat ons de manlijke eerlijkheid bezitten om toe te geven, dat we het niet belichamen, dat we nog maar de schelpjes zoeken op het strand van de onpeilbare en onoverkomelijke oceaan van wijsheid; en dat wij, ofschoon celibatairs, vegetariërs, „gelovigen", psychisch ingestelden, geestelijke pauwen of wat al niet, ongeschikt zijn om onze naaste te veroordelen omdat hij een echtgenoot is, een liefhebbend vader, een nuttige ambtenaar, een eerlijk politicus of een vlees-eter. Misschien is zijn karma nog niet gerijpt tot het stadium van geestelijke ontwikkeling. Of wie weet of hij niet een Moeni (bevrijde) kan zijn, „zelfs ofschoon hij het leven van een huisvader heeft". Wij kunnen het niet zeggen. Een van de rampen van onze tijd is oppervlakkige critiek. Hoe waar was het gezegde van Ruskin, dat „elke gek in staat is om te critiseren".

Eén ding dat onze goede voornemens zal bevorderen is, dat we méér van onze kracht aan de T.V. geven, in plaats van ze geheel aan onze persoonlijkheden te wijden. Door onszelf te vergeten in het opbouwen van de Vereniging, zullen we in elk opzicht betere mensen worden...

...Ik roep elk getrouw lid van de Vereniging op om te doen, al wat in zijn vermogen ligt, om haar solidariteit te versterken; daartoe behoeft hij zijn huishouding, zijn gezin, niet in de steek te laten en een of ander hoofdkwartier op te zoeken. Door het werk te doen, dat het meest voor de hand ligt en rondom zichzelf een nieuw middelpunt van Theosofische werkzaamheid te scheppen, bevordert hij de zaak welke onze vereniging voorstaat waarschijnlijk méér dan wanneer hij ongevraagd zich bij een staf van werkers zou aansluiten, waar hij overbodig zou kunnen zijn.

NAGARJOENA

H. KOOL

(Een vorige incarnatie van de Meester K. H.)

Waarom vormt de figuur van Nagarjoena zo'n uiterst aantrekkelijk onderwerp voor de bestudeerder van het occultisme? Omdat hij, naar uit goede bron is meegedeeld [1]), een incarnatie zou zijn van de Mahatma K. H., van één der verborgen maar eigenlijke Stichters dus van de Theosofische Vereniging.

In de ogen van vele theosofen werd hij, tot op de huidige dag, gezien als de personificatie van Liefde-Wijsheid, en als het Hoofd van de IIe Straal. Hoe vluchtig ging men gewoonlijk echter voorbij aan de toch eveneens als bekend te veronderstellen omstandigheid, dat een adept *alle zeven* Lichten ten volle en volmaakt in zich ontwikkeld heeft? Dat de Meester M., onze andere verheven Stichter, bijvoorbeeld *even* volmaakt is in liefde en mededogen als zijn Broeder K. H. het is in wil en macht! Een adept kan dus aan het hoofd van een bepaalde Straal geplaatst zijn, maar zelf is hij aan elk dezer (secundaire) Zeven ontstegen.

Het is nu al iets beter te verstaan, dat de Meester K. H. in een vroeger aardleven bekend was als Nagarjoena, de 14e Patriarch in de successie van 33 Arhats ná Gautama Boeddha. In deze zeer verlichte heiligenschare neemt Bodhi Dharma de 28e plaats in, en deze laatste werd de geniale stichter van het Zen.

Het Zen is een zeer bizondere richting in het Boeddhisme; wij mogen zeggen een Ie Straals variant daarvan. Het Zen immers verwerpt alle theorieën, leerstellingen, redeneringen en verhandelingen. Het is de Zen-Boeddhisten te doen om *rechtstreekse ervaring* van Verlichting. Daartoe bezigen zij zeer drastische en vaak zinloos of fantastisch schijnende methodes. Hun geliefkoosd duiden op een „Bliksempad" zegt evenwel genoeg!

Sommige theosofen hebben zich zo blind gestaard op de vast omlijnde mentale hokjes, waarin zij hun Meesters geplaatst hebben of hebben laten plaatsen, dat het slechts onder relatief weinigen bekend werd dat er ook onder „onze" Mahatma's zijn die als Zen-Boeddhist van het allerzuiverste water mogen worden aangemerkt. Hieronder b.v. niet alleen de Meesters M. en Hil. maar *óók de Meester K. H.*

Hoewel er na Nagarjoena nog 14 hoogheilige Patriarchen volgden, eer het Zen officieel gesticht werd en bij den volke ingang vond (speciaal in China en Japan), kan toch deze „Witte Adept" (Naga = slang, maar ook Wijze adept; en arjoena betekent wit) gezien worden als één der grote voorlopers van het Zen. Intussen verwierf Nagarjoena de meeste bekendheid als stichter van de Madhyamika school, een „Boeddhistische" secte, hetgeen zoals H. P. B. in haar lexicon opmerkt, een anachronisme is. Veeleer ziet zij in deze school een secte van Hindoese atheïsten. Ja, dat de Meester ook in dit leven „atheïstische" uitspraken op zijn naam heeft staan, is uit verschillende Mahatma-brieven bekend. Misschien dat „anti-kerks" echter een juistere kwalificatie zou zijn dan „atheïstisch"?

Hoe ook, in deze Madhyamika school moet een ontzaglijke wijsheid

[1]) Zie C. W. L.'s „Aantekeningen betreffende het voorwoord tot De Stem van de Stilte".

bewaard zijn, want men noemde haar stichter ook wel „Drakenboom". Van ouds was de Boom het zinnebeeld bij uitnemendheid van een volmaakt Ingewijde, terwijl hij die de slang van zijn lagere aard geheel versloeg, de eerste stap deed om zelf een „Draak" van Wijsheid te worden. Een Drakenboom is dus een Volmaakt Wijze. Zo werd de Madhyamika school, met zijn groeiend sophistisch nihilisme (men denke ook aan sommige Griekse wijsgeren), en met het Mahayana zoals dit door Nagarjoena zelf en door Asvagosha werd geponeerd, een springplank par excellence voor het later ontstaan van het Zen. Dit was anders wellicht nimmer geboren!

Uitdrukkelijk vinden wij echter vermeld, dat Nagarjoena's invloed hoofdzakelijk enkele *esoterische* beginselen uit de Mahayana systemen betrof. De naam van Nagarjoena wijst er reeds op, dat hij zijn wijsheid ontleende aan die verborgen School of Broederschap van ware adepten, welke gewoonlijk voor sterflijke zielen geheim pleegt te blijven, maar welke in sommige kringen toch bekend werd als de Witte Loge. Inderdaad, Nagarjoena, de Witte Adept, moet wel een der blankste pilaren van dit Heiligdom zijn!

In H. P. B.'s lexicon kan men de volgende verheffende en inspirerende regelen vinden over „de heilige Kluizenaar uit westelijk India": ....„thans beschouwd als een Bodhisattva Nirmanakaya [1]). Hij was beroemd om zijn dialectische subtiliteit in bovenzinnelijke verhandelingen; ...en hij was een vertegenwoordiger van de Mahayana school. Gezien als de grootste wijsgeer der Boeddhisten, noemde men hem „een van de vier zonnen welke de wereld verlichten". Hij werd geboren in 223 vóór Chr., en gaande naar China bekeerde hij, na zijn eigen bekering, het hele land tot het Boeddhisme". Tot zover Blavatsky.

Het grote werk dat Nagarjoena naliet, was de Maha-prajna-paramita Sastra, hetgeen duidt op de Wijsheid die tot de verdere Oever voert. Dit werk handelde over de Paramartha Satya of het Opperst Absoluut Zijn; oftewel over dat bewustzijn van de Verlichte, waardoor begoocheling wordt overwonnen. Deze Paramartha, welke aan dezelfde verheven bron wordt toegeschreven als het Boek van Dzyan, werd door de Naga's, de heilige „Slangen" of Koning-Ingewijden, de „Ouden", aan Nagarjoena geschonken, aldus het verhaal.

Ook wordt Nagarjoena's naam in verband gebracht met de Sunyata wijsbegeerte, de leer omtrent de Leegte en het grote Niet. Deze leer was eveneens gebaseerd op de Prajnaparamita. Via negativa kwam men tot een gewisse climax in het benaderen van het Dharma. Men zocht deze benadering niet door verklaringen, maar via een ver doorgevoerde ontkennende wijs! Men zei: „*Arhatschap is klaarblijkelijk geen kwestie van geleerdheid;* het is iets wat *in een oogwenk* wordt gerealiseerd, na een lang en moeizaam zich daarop toeleggen". Een voorbeeld hiervan was Ananda, Boeddha's „meest geliefde discipel" en opvolger van Mahakasyapa (de 2e Patriarch).

Elk der Aartsvaderen „overhandigde de Oog-Leer van de Grote Wet" aan zijn opvolger. Neen, niet de Harte-Leer, want die is immers niet te „overhandigen". Exoterische kennis kan men op iemand anders overdragen, maar niet de esoterische leer van het „Verborgen Zegel", het

[1]) d.i. een Boeddha van Mededogen, in tegenstelling tot de Pratyeka's of Boeddha's van Macht.

Zegel des Harten. Die Leer is slechts uit rechtstreekse en onmiddellijke *ondervinding* te putten.
Een Ie Straals element komt hierin bizonder sterk naar voren: niet via een omweg, niet via horen zeggen, niet via een uitstel tot morgen of een volgend leven, niet door te proberen te worden; maar *direct*, door te zijn, hier en nu, als een pijl die reeds één is met zijn doel, als een alles gelijktijdig verlichtende geestelijke Bliksem, alléén zo is de realiteit des levens in haar volheid te beleven.
Het „oog" ziet uit en brengt het bewustzijn in een dualiteit, nl. in de tweeheid van ziener en geziene. Het Hart daarentegen is vrij van alle tegenstellingen en dualismen: HET IS. Daarom heet deze laatste weg het „Verborgen Pad", of ook wel het „Zegel der Waarheid".[1])
Het is opmerkelijk, dat Nargarjoena en Bodhidharma, de twee grootste hervormers van het Boeddhisme toen dit dreigde geheel te verstarren, beide uit India kwamen, maar toch de belangrijkste werken der contemplatieve school van China schreven! Bodhidharma wordt dan nog speciaal aangemerkt als de voornaamste stichter der esoterische scholen, waarvan het Zen wel de meest brillante is.
Besluiten wij dit stukje met enkele aanhalingen uit de merkwaardige brief van de Mahachohan, „voor wiens blik de toekomst ligt als een opengeslagen boek", over de betekenis van Boeddha's ware Leer:

> „Boeddhisme, vrijgemaakt van zijn bijgelovigheden, is eeuwige waarheid en hij die naar dit laatste streeft, streeft naar theo-sophia, Goddelijke Wijsheid, die een synoniem voor waarheid is.
> „Mystiek Christendom, d.w.z. dat Christendom dat verlossing van het *zelf* leert door middel van ons eigen zevende beginsel — het bevrijde Para-Atma. door de éen Christus, door anderen Boeddha genoemd, en gelijkwaardig aan herschepping of wedergeboorte in de geest — zal blijken juist dezelfde waarheid te bevatten als het Nirvana van het Boeddhisme. Wij allen moeten bevrijd worden van ons eigen Ego, het bedrieglijke schijnbare *zelf*, om ons ware zelf in een transcendentaal goddelijk leven te erkennen.
> *„Daarom is zelfs exoterisch Boeddhisme het veiligste pad om mensen naar de éne esoterische waarheid te leiden."* [2])

Verderop spreekt de Mahachohan over Tibet met zijn mystieke hiërarchie van „volmaakte Lama's" en noemt Zichzelf en Zijn illustrere Collega's „de nederige discipelen dezer volmaakte Lama's"...! Verwijzend naar deze unieke brief van de Mahachohan zei Nagarjoena toen hij later de Meester K. H. geworden was: „De Theosofische Vereniging was bedoeld de hoeksteen te zijn voor de toekomstige godsdiensten van de mensheid", nl. dan alleen wanneer, zoals de Mahachohan het uitdrukte: „de ware filosofie, de ware godsdienst, het ware licht, hetwelk *waarheid* brengt en niets dan de *waarheid*" zou worden uitgedragen".
Dan zal Woe-wei-Tchen-jen, de BOEDDHA *in* de Boeddha, hervonden zijn.

NIET DOOR MENSENHANDEN GEMAAKT...

„Zolang er drie mensen in de Theosofische Vereniging de zegen van onze Heer waardig zijn, kan zij nooit worden vernietigd." *Mah. M.*

---

[1]) Men zie hier over „De Stem van de Stilte"
[2]) Cursivering van de red.

CHA-NO-YU

A. J. H. VAN LEEUWEN

Iets over de Thee-verering.

Er is een Taoïst verhaal, dat als volgt luidt:
In het begin van het niet-begin streden geest en stof met elkander in de vorm van de Gouden Keizer des Hemels en de Zwarte Draak van de Afgrond. Tenslotte legde de draak het af en in zijn doodsstrijd sloeg hij met zijn geweldige staart het heelal aan stukken. De maan liep uit haar baan, de sterren vielen uit hun holten, de aarde werd één chaos en het blauwe hemelgewelf was in 1000 stukken gestoten.
De Gouden Keizer riep om hulp en uit de zee rees statig op Ni-Ju-Ka, gehoornd, geharnast en met een vissenstaart. Zij was een Zonne-Godin; en in haar fornuis smeedde zij een 5-kleurige regenboog en richtte het hemelgewelf weer op. Opzettelijk liet Nijuka echter twee kleine barstjes in de hemel onhersteld en deze zouden tot aan het einde der tijden de onvolkomenheid van de schepping demonstreren. Eeuwig zullen beide barstjes het heelal doorkruisen, totdat zij elkander eenmaal zullen vinden en in hun vereniging de Volmaaktheid zullen bewerkstelligen.
Dit mystieke verhaal geeft ons te verstaan, hoe in elk geschapen wezen een dualiteit bestaat, die zich, zolang zij blijft bestaan, tegen het verkrijgen van de volmaaktheid verzet. In uiterste instantie is het de dualiteit van geest en stof of van Schepper en schepsel. Pas de samensmelting van schepsel en Schepper, de geestelijke vereniging van de mens en God, kan volmaking schenken; maar dan is het einde der tijden daar en komt aan deze openbaring een einde.
De Chinezen hebben dit zoeken van de mens naar de vereniging met God, sedert overoude tijden gekend en bestudeerd en het tot het kernwezen van hun filosofie gemaakt. Het was echter aan de wijsgeer Lao Tsz gegeven, om daaraan in de 6de eeuw vóór Chr. in zijn werkje „Tao Teh King" vorm en inhoud te geven.
Lao Tsz noemde dit streven van de mens het TAO. Tao is wel eens vertaald met het „Pad", in de zin van de geestelijke inspanning welke wij, Theosofen, daarmede bedoelen. Misschien is dit wel een goede benadering van het begrip.
Om het onderwerp enigszins te kunnen begrijpen, is het noodzakelijk om iets meer van dit Tao te weten. Een waarschuwing van Lao Tsz moge hieraan echter voorafgaan. In het 41ste hoofdstuk van zijn boekje zegt de wijze:

„Horen hoge geleerden van TAO, zij beoefenen het vlijtig;
„Horen middelmatige geleerden van TAO, zij bewaren het nu en [verliezen het straks;
„Horen lage geleerden van TAO, zij lachen er zeer om.
„Lachten zij niet, dan zou het TAO niet zijn."

Wij moeten vooreerst in het oog houden, dat TAO dus *meer het WERK dan het DOEL* betekent. In het Taoïsme is het streven de hoofdzaak. Er is inderdaad geen doel, waarnaar de Taoïst kan streven. Zelfs niet naar de volmaaktheid. Evenmin als er, logisch en verstandelijk gesproken, ergens een „begin" kan zijn, zo kan er — om dezelfde reden — ook geen „einde" zijn.
De Taoïst beseft derhalve, dat er ook geen Doel kan wezen, waarvoor

dit heelal geschapen werd en hij zoekt er dan ook niet naar. Alle streven naar een bereiken is dus ijdel. Ons Geluk ligt in het *streven* naar volmaking en *niet* in die volmaking zelf. En dit streven moet niet op iets gericht, niet georiënteerd zijn, omdat wij omtrent de richting van onze evolutie bij voorbaat niets positiefs kunnen weten. Wij moeten derhalve alleen maar „van-zelf" zijn. De Chinese term daarvoor is „Wu-Wei". Maar in dit vanzelf-zijn moeten wij naar volmaaktheid streven. *Niet* naar een volmaaktheid als een uiteindelijk doel, maar naar de volmaakte handeling.

De geest van het Taoïsme is de geest van het relatieve, het vluchtige, het vlietende „nu" en *niet* in het statisch verleden, nòch in een statische toekomst; maar in datgene wat altijd vloeit, ongrijpbaar, ontastbaar en vluchtig is. Het is alleen te vinden in de dynamiek van het momentele leven-zelf.

Dit is dan ook de reden, dat er in het Taoïsme geen sprake kan zijn van systeem of methode of zelfs van een leer. Prof. Daitzetsu Suzuki, hoogleraar aan de universiteit van Kyoto, en een der weinige Japanse leden der Theosofische Vereniging, vertelde mij, dat hij aan een bekend Zen-leraar eens had gevraagd, of deze hem de diepere zin van het Zen-Boeddhisme kon verklaren. Het antwoord luidde: „Neen, want àls ik het kon, dan zou 't het Zen niet wezen."

Maar is het zo niet evenzeer het geval met alle wàre cultuur? Er bestaat immers geen recept of methode, waardoor wij zouden kunnen leren een Rembrandt, een van Gogh of een Titiaan te schilderen. Er is geen enkel systeem dat ons tot een Beethoven of tot een Goethe of tot een Hugo de Groot kan opvoeden. Het spontane en geniale kan niet aangeleerd worden, maar is een uiting van de innerlijke geest. De Para-Widya leert ons echter, dat deze goddelijke geest in ons allen woont en gewekt kan worden, door het betreden van het Pad van Heiligheid. En dit is precies datgene, wat het Taoïsme bedoelt en waar de thee-aanbidding naar streeft.

Iedere leer heeft getracht, om in een uiterlijk en zichtbaar zinnebeeld, een sacramentele gedachte uit te drukken. Het Christendom heeft ons daarvoor het brood en de wijn van de Eucharistie geboden. De Parsi's aanbidden het Vuur als zinnebeeld van het Hoogste, de Boeddhist heeft bloemen en wierook, de Hindu heeft graan en melk, de Indonesiër had vroeger de rijst als een gave der Goden. En zo heeft de Taoïst de thee genomen als een zinnebeeld van het vluchtige, geurige en onwezenlijke dat zij trachten in hun leven tot verwezenlijking te brengen door Vrede en Rust.

In de oudste Chinese klassieken wordt deze drank reeds geroemd en heet daar Tou, Teh, Tseh, Chang, Tjai, Cha en Ta. Ons woord thee is dus in origine een Chinees woord, evenals het Japanse woord Cha. Het ideogram, dat in het klassiek Chinees voor *thee* wordt gebruikt, is echter hetzelfde als voor het woord *deugd*. Beiden zijn „Teh". *Thee is Deugd!*

Als sacramentele drank werd thee echter pas benut na de invoering van het Mahayana Boeddhisme in China. De monniken Wang Yu Cheng en Su Teng Po introduceerden het in de offerriten en het werd zeer veel gebruikt als een middel om niet slaperig te worden tijdens de urenlange meditaties van de Dhyana-school.

De grootste vertegenwoordiger van deze school van diepe meditatie en verzaking van alle vormelijke bijkomstigheden is de Indiër *Bodhi-Dharma*. Hij leerde, dat er slechts één enkele *directe weg* was tot de verlichting. Verzaking van de persoonlijkheid en doen ontwaken van het intuïtieve inzicht.
De grootste vijand van het Dhyana (of, zoals het later in Japan heet: het Zen) is het analiserende en beredenerende verstand en onze logica. In de meditatie tracht de Zen-boeddhist alle overbodige ballast en bijkomstigheid los te maken en weg te werpen, waardoor het essentiële zich kan openbaren. Zijn meditatie is een voortdurende ontkenning: „Niet dit! Niet dit!"
Het Zen leert, dat er drie soorten van kennis zijn. Het eerste is het meest algemene: men leert door van anderen over te nemen, door te luisteren naar anderen, door traditie, door boeken. Dit is de allerlaagste soort, die niets in de mens verandert en hem tot een oppervlakkig wezen zal maken. Het is de methode van de emotie, omdat niets vastgehouden wordt, dan wat onze hartstochten of begeerten heeft weten te prikkelen.
De tweede soort kennis is die, welke men opdoet door eigen ervaring en waarneming. Door niets te aanvaarden, dan wat men zelf heeft ondervonden of onderzocht of uitgedacht met behulp van analyse en kritiek. Dit is de methode van het *Intellect*. Daardoor wordt de mens ervaren en knap.
De derde soort kennis krijgt men door diepe meditatie, welke tot inzicht en plotselinge transcendentale verheldering leidt. In Japan noemt men deze flits van geestelijk inzicht: *Satori*. Het is de methode van de *Intuïtie*. Hierdoor wordt de mens een wijze en verkrijgt hij Vrede en Rust. Dit is de hoogste soort van kennis.
Naar deze laatste soort van kennis streeft het Zen. Zij leert ons het „Werkelijke" achter het onwerkelijke te zien. En zij weet, dat het enige wat wij kunnen doen om dit tot stand te brengen is: de voorwaarden te scheppen voor het doorbreken van de intuïtieve flits van Waarheid, die in ons allen woont. Deze voorwaarden zijn: *Reinheid, Harmonie* en *Eenvoud*. Het zijn allen negatieve voorwaarden, ze zijn essentiëel *passief*.

Men noemt daarom het Taoïsme wel de leer van het *Vacuum*. Lao Tsz schreef onder andere in het Tao Tseh King:
„Van de leegte hangt het gebruik van het wiel af;
„Van de leegte hangt het gebruik van het vat af;
„Van de leegte hangt het gebruik van het huis af;
„Daarom: het ZIJN heeft zijn voordeel,
„Doch van het NIET-ZIJN komt het Geluk."

Bodhi-Dharma kwam in de 6de eeuw van onze jaartelling in de Yang Tse Kiang-vallei in China. Niettegenstaande men hem alle mogelijke eerbied bewees, verklaarde hij dat men hem niet begreep en trok hij weg, naar Mandsjoerije en later naar Japan. Daar genoot hij de bescherming van de Mikado Shomu en vond in het, toen nog barbaarse, Shintoïsme inderdaad een mogelijkheid tot ontwikkeling van zijn leer. Daarom zijn Shinto en Tao zo heel nauw verbonden in het Zen-Boeddhisme.

De leer was echter àl te streng en te metafysisch en ging het begrip van de eenvoudige mensen ver te boven. Dit voerde toen tot een soort van ritualisme, waarbij de thee-ceremonie langzamerhand de boventoon ging voeren. In 1191 werd de thee-plant door den monnik Eisai naar Japan overgebracht. In 1214 kreeg de thee-cultuur door een toeval de hoge bescherming van de regering, doordat de Shogun Sanetomo er genezing door vond van een of andere kwaal, ontstaan door het zich te buiten gaan aan sake. Het duurde echter nog twee eeuwen, alvorens het omslachtige Chinese ritueel zich in Japan enigszins inburgerde.
De eerste Japanse thee-meester is Noami, die het ritueel volbracht in een tamelijk groot vertrek en de thee opdiende op een soort altaar-tafel of daisu. Dit rituaal heette *Shoin-ten-Cha*. De thee werd geprepareerd in koekjes, die met zout, rijst, citroen, specerijen en wat water werden gekookt. Men zegt, dat deze methode der eerste school soms nog wordt toegepast in Siberië.
Spoedig kwam er, onder invloed van de drang naar vereenvoudiging, welke van het Zen uitging, een *tweede school* in zwang door de thee-meester Shuko. Het vertrek werd veel bescheidener van afmeting en de thee werd aan de op de grond zittende gasten in heel kleine kopjes geserveerd. De thee bestond toen alleen nog maar uit heet water, waarin thee-poeder werd gedaan, dat met een zacht penseeltje werd geklopt. Het rituaal, dat daarmede was verbonden heette *Soan-Cha*.
Maar in de 16de eeuw kreeg de ceremonie zijn definitieve vorm door de grootste aller thee-meesters: *Sen Rikyu*, die het rituaal geheten *Cha-No-Yu* invoerde. De hoge beschermer van Sen Rikyu was de Shogun Ashikaga, terwijl de grote generaal Hideoshi lange tijd een intiem vriend van hem was, maar niettemin tenslotte uit wantrouwen zijn dood beval.
Men moet niet denken dat de thee-ceremonie voor deze thee-meesters zo héél essentieel was. Het was voor hen een symbool voor het geestelijke PAD van heiligheid. Het was en is voor de Zen-Boeddhisten de zuiverste uitbeelding van het streven naar innerlijke vrede en wijsheid. Dat hierbij in de eerste plaats de eenvoud van het ceremonieel van belang is, zal ieder erkennen die het PAD kan zien als levens-*kunst* en dus KUNST. Onze kunst was in het Westen in vroegere eeuwen vaak zéér overladen. De Grieken kenden de eenvoud van wáre kunst, maar dat is verloren gegaan in de barbaarsheid der middeleeuwen. Wij kennen zulke scholen als Baroque, Renaissance, Gothiek, Romantiek, enz. waarbij veel overlading kwam en het schone en harmonieuze vaak werd begraven onder overdaad aan details. Maar in het modernisme is men van deze overlading teruggekomen en tracht men weer naar eenvoud en soberheid in lijn en vorm. Men wil de harmonie oproepen door zuiverheid van kleur, klank en materiaal en niet door overdaad aan vormen.
Hetzelfde principe ligt ook ten grondslag aan het Zen, met dit essentiële verschil, dat achter het streven van het Zen naar eenvoud een hoger beginsel ligt, nl. van het leven in het licht van de bevrijding; terwijl onze moderne kunst nog naar een kern zoekt en nog steeds blind rondtast in onwetendheid.
De grote thee-meesters van Japan (en evengoed die van het klassieke China vóór de 12de eeuw) waren tevens de grote kunstenaars. Sen

Rikyu was de architect van de keizerlijke paleizen te Katsura en Nagoya, terwijl hij tevens een groot dichter en niet-onverdienstelijk schilder in Sumi (sepia-wit) was. De meester Kobori Enshu schiep de prachtige tempels van Nara en enkele mausolea van Nikko. Honami Ko-etsu was befaamd als een volleerd lakbewerker en aardewerk-kunstenaar. En zo voort.
Het eerste boek over de thee werd samengesteld door de Chinese monnik Lu Wu in de 8ste eeuw vóór Christus. Het bestaat uit 3 delen en 18 hoofdstukken en heet *Cha King*. Er zijn nog verscheidene hoofdstukken van bewaard gebleven.
Sen Rikyu schreef eveneens een boek over het Cha-no-yu. Het is interessant, enkele aanhalingen te doen uit de 100 voorschriften welke hij voor de ceremonie geeft. Het begint aldus:

1) Wie het Pad wil betreden, moet zijn eigen leraar worden.
2) Leer door op te merken. Wie een ander bespot, is zelf een dwaas en hij bewijst zijn onwetendheid.
5) Drie dingen zijn in het Cha-no-yu het allerbelangrijkste: liefde, toewijding en volharding.
7) Kracht is niet het hoogste. Kracht alleen is slechts zwakheid, maar zachtheid is grootheid.
9) Luistert niet naar hen die zeggen, dat alles goed genoeg is voor Usu-Cha. Het is minstens even belangrijk als al 't andere in deze wereld.
10) En maakt u geen zorgen over de techniek van Koi-Cha. Het is de geest van het Cha-no-yu welke het belangrijkste is.

Er zijn 5 punten, welke bij elke bijeenkomst ononderbroken moeten worden nagestreefd, nl.: Oprechtheid, Harmonie, Eerbied, Reinheid en Evenwicht. Zonder deze vijf is de ceremonie onvolledig en zonder effect. Ook is het merkwaardig, dat er een maximum aantal gasten is toegelaten en dit aantal bedraagt slechts vijf. Het minimum is twee. Het deed mij herinneren aan het voorschrift van H. P. Blavatsky in haar „Eerste schreden in het Occultisme", waarin zij zegt, dat de lanoe's moeten zijn als de 5 vingers aan een hand.
In het Cha-no-yu-ritualaal is ook voorgeschreven, dat de gasten met elkander in harmonie moeten zijn en dat het dus de plicht is van de gastheer om er bij zijn uitnodigingen op toe te zien, dat alleen geestverwanten samenkomen. De sfeer van rust en geluk, die het doel is van de ceremonie mag niet worden verbroken door enig dispuut of een onenigheid. Rang en stand bestaan niet meer in Cha-no-yu. Wel is er een meest geëerde gast, de wijste, of — in de regel — de oudste. De jongste gast zit het dichtst bij de gastheer en ontvangt diens bijzondere aandacht.
De ceremonie mag niet worden uitgevoerd alleen terwille van gezelligheid of formaliteit. Er moet een belangrijke reden voor zijn. Zo hield Sen Rikyu zijn laatste thee-ceremonie met zijn 5 intiemste discipelen, ter gelegenheid van zijn zelfmoord. Prettiger redenen zijn onder andere, wanneer de gastheer een mooie schilderij heeft verkregen of een mooi stuk porselein of een lakwerk-doos of als hij een mooi bloemstuk heeft gemaakt. Het voorwerp, dat hij dan wil tonen aan zijn gasten, wordt in

een soort nis geplaatst op een verhevenheid: de „*Tokonoma*". Het is een heilige plek in het Cha-seki (de thee-kamer) en men vindt een tokonoma in elk Japans huis van enige standing. Zelfs in de Japanse hotels, de rhyokans, heeft elke kamer van een gast zijn tokonoma, waar elke dag nieuwe en verse bloemen staan en somtijds een mooie kakemono wordt opgehangen of waar een mooie vaas, met één enkele tak, wordt geplaatst.

De gasten gaan een voor een even zitten voor de tokonoma en verdiepen zich in de schoonheid van het stuk. Alles gebeurt in stilte en met een zekere wijding. De etiquette verbiedt om zich te uiten in uitbundige loftuitingen. Men geeft zijn waardering te kennen, door bijvoorbeeld een gedicht ten beste te geven, dat kennelijk op het tentoongestelde voorwerp slaat en de eigen indruk weergeeft. De Japanners zijn meesters in het samenstellen van zulke gedichten, die meestal niet langer zijn dan 12 tot 16 lettergrepen.

Het discours tijdens een Cha-no-yu is geheel vrij en ongedwongen en mag niet langer dan 2 uren duren, tenzij het zéér geestelijk is. In dat geval is er geen sprake meer van tijdslimiet. Meestal betreft het echter een onderwerp van kunst, filosofie of religie. Het is daarom niet verwonderlijk, dat heel veel van de edele cultuur, de kunst en de diepe wijsbegeerte van Nippon, zijn oorsprong vindt in een thee-ceremonie. Zo is, naar men zegt, de kunst van bloemen-schikken, het Ka-do, geheel uit het Cha-no-yu voortgekomen en iets specifiek Japans. Ook de verfijning van de kimono-mode is zuiver Japans. In het buitenland beseft men in het geheel niet, welk een kunststukken op dit gebied werden en nòg worden gewrocht. Het Cha-no-yu is, naast en ten gevolge van het Zen-Boeddhisme inderdaad een stuk van Japans ziel. Wie de Japanse ziel wil begrijpen, moet trachten de mysteries van de theeceremonie te doorzien en te doorvoelen.

Ook in het Westen begint men de geest van het „van-zelf-zijn" steeds beter te begrijpen. Krishnamurti spreekt er telkens over. De Zweed Anker Larssen roept deze geest telkens op in zijn boeken. Vooral het boek „Met open Deur" ademt de geest van het Zen. Onlangs trof ik een werk „Bewustwording", van de Hollander W. van Gorkum, en ik kan niet nalaten tot slot enkele gedeelten daaruit aan te halen, waaruit u de geest van het Zen eveneens zal toewaaien als een verfrissende bries uit beter sferen.

„Rust is de harmonie van het Leven. Daarom kent haar slechts de mens, die zich met het Leven harmonisch heeft afgestemd. Daarom openbaart zij zich uitsluitend aan hem, die zich heeft vrij-gemaakt van de beperking der stof, die de materie kent als middel en deze niet verheft tot doel.

„Rust is slechts te vinden in het NU. Rust in de tijd is niet meer dan een pauze vol rumoer en spanning, eindigende met het belletje voor 't volgende bedrijf.

„Rust is alleen voor een positieve instelling, een actieve houding, anders wordt het inertie, geluier en dood. *Rust is het Rhythme van de Oneindigheid.*

„Rust is eenvoud en stilte. Onrust is complicatie en rumoer. Om innerlijke kracht op te doen, gaan wij in de stilte en daar scheppen wij de sfeer van het Gebed. Een wèrkelijk gebed is het herstel van het innerlijk contact, van de harmonie van de geest met de Natuur en de Eeuwigheid.

„Men moet het GELUK zoeken door het harmonisch aanvaarden van het Leven en niet door het ontvluchten van moeilijkheden."

H. P. BLAVATSKY.

H. S. OLCOTT, GETEKEND DOOR H. P. B. OMSTREEKS 1877.
(In crayon, ware grootte. "Moloney" was H. P. B.'s spotnaam voor kol. Olcott, terwijl zijn spotnaam voor haar was "Mrs. Mulligan".)

H. P. BLAVATSKY.

H. S. OLCOTT, GETEKEND DOOR H. P. B. OMSTREEKS 1877.
(In crayon, ware grootte. "Moloney" was H. P. B.'s spotnaam voor kol. Olcott, terwijl zijn spotnaam voor haar was "Mrs. Mulligan".)

GELOOFSBELIJDENIS VAN DE SAMURAI[1])

Ik heb geen ouders; ik maak hemel en aarde tot mijn ouders.
Ik heb geen goddelijke macht; ik maak oprechtheid tot mijn goddelijke [macht.
Ik heb geen middelen; ik maak onderwerping tot mijn middelen.
Ik heb geen magische kracht; ik maak innerlijke sterkte tot mijn [magische kracht.
Ik heb geen leven of dood; ik maak het Eeuwige tot mijn leven en dood.
Ik heb geen lichaam; ik maak vastberadenheid tot mijn lichaam.
Ik heb geen ogen; ik maak de bliksemschicht tot mijn ogen.
Ik heb geen oren; ik maak gevoeligheid tot mijn oren.
Ik heb geen leden; ik maak bedrevenheid tot mijn leden.
Ik heb geen plan; ik maak gelegenheid tot mijn plan.
Ik heb geen wonderen; ik maak Dharma tot mijn wonder.
Ik heb geen beginselen; ik maak aanpassing aan alle dingen tot mijn [beginsel.
Ik heb geen vrienden; ik maak het denken tot mijn vriend.
Ik heb geen vijand; ik maak onvoorzichtigheid tot mijn vijand.
Ik heb geen wapenrusting; ik maak welwillendheid en rechtvaardigheid [tot mijn wapenrusting.
Ik heb geen kasteel; ik maak onbewogen denken tot mijn kasteel.
Ik heb geen zwaard; ik maak „de slaap van het denken" tot mijn zwaard.

BUDDHA DHAMMAM

JAN KRUISHEER

(Slot)

DE DHAMMA, DE LEER

Buddhas leer is voornamelijk psychologisch: „alles is vergankelijk, alles is zorgvol, alles is anatta (niet-zelf); alleen Nirvana *is*". Het is Trishna (ook wel Tanha genoemd), de drang, de dorst naar gevoelend bestaan, dat ons telkens weer met lichamelijkheid verbindt, met nama-rupa (naam en vorm) in Sankhara (de wereld), in de verschijnselen of waarnemings-wereld. Zolang de mens sankhata (samengesteld) is, is er geen duurzaamheid in hem, en dat betekent smart en lijden. Het is vergankelijk, veranderlijk, anatta of niet-zijn. Alle werk verbonden met Trishna, veroorzaakt Kammam. Trishna is dus het levensbeginsel van de lagere aard. Deze „dorst" dringt ons telkens weer tot het beleven van nieuwe „werkingen". Er zijn vijf skandhas of groepen van „werkingen".

1. lichaamsvorm — rupam
2. ondervinding — vedanam
3. waarneming — sanjnam
4. aandoening — samskaram
5. bewustzijn — vidjnanam (Ahamkaram).

De vier laatsten vormen het begrip „nama" en alle vijf tezamen zijn Niet-Zelf of Anatta.

„Daarom, mijn Bhikshus, wat er ook aan lichamelijkheid, aan ondervinding, aan waarneming, aan gemoeds-aandoening, aan bewustzijn is,

1) *Samurai:* iemand, die behoort tot de krijgsliedenkaste in Japan.

hetzij verleden, toekomstig of tegenwoordig, eigen of vreemd, grof of fijn, gemeen of edel, ver of nabij; al het lichamelijke, alle ondervinding, alle waarneming, alle gemoedsaandoeningen, alle bewustzijn is naar waarheid en met volkomen wijsheid te beschouwen: Dat is niet mijzelf, dat ben ik zelf niet, dat is niet mijn Zelf (Atta)" *(Majjhima Nikaya I, p. i/39)*.

Alle vijf de skhandas zijn dus anatta en vergaan bij de dood; Trishna en Kammam alleen blijven en deze zijn het, die later bij reïncarnatie de nieuwe persoonlijkheid of sakkaya aannemen en bepalen. Daarom ontkennen de zuidelijke Buddhisten het bestaan van Iets dat reïncarneert, een moeilijk houdbare theorie. Buddha-zelf spreekt herhaaldelijk van zijn eigen vorige bestaans-toestanden, beschreven in de Awadanas en de Jatakas. Er moet dus toch „iets" zijn van waaruit Tanha en Kammam weer kunnen ontwaken tot nieuwe „werkingen". Dit houdt ten nauwste verband met een ander begrip: Nirvana. Het is begrijpelijk, dat alle skhandas zijn anatta; maar wat is dan wel „atta" (Atma)? Het antwoord is: „Atta is Nirvana". Nirvana verwerven, blijkt te betekenen alle skandhas te onderkennen als anatta, waarmee dan alle Trishna-dorst ophoudt. Evenmin als Nirvana algehele vernietiging kan zijn of bedoeld is te zijn, is het juist te menen dat er geen atta zou zijn. Atta is het begin- en het eindpunt van Samsara, van de kringloop van levens. Hierover later meer.

Een ander belangrijk deel van Buddhas onderricht, zoals wij dat reeds in de Eerste Prediking ontmoetten, is dat omtrent het Viertal Zekerheden: Dukha, smart; Samudaya, het ontstaan van Smart; Nirodha, het einde van Smart; Marga, de Weg (de Middelen) tot Moksha, verlossing. Wereld en smart zijn synoniem voor de Buddha: „En zo hebt gij, mijn jongeren, door het ervaren van verdriet, gedurende lange tijd, het ervaren van leed, het ervaren van ongeluk en het lijkenveld, waarlijk genoeg ondervinding opgedaan, mijn jongeren, om bevredigd te zijn van elk bestaan, lang genoeg om u van alle zijn af te wenden, lang genoeg om u te verlossen" *(Samjutta Nikaya II XV i/3)*.

De twaalf Stadia, Nidanas

1. *Avidya,* onwetendheid, doet ons berusten in afhankelijkheid van namarupa in Samskara-kringloop. In afhankelijkheid van avidya (niet-weten) ontstaan de:
2. Sankara (de levensprocessen). In afhankelijkheid van sankhara ontstaat:
3. Vinanam (bewustzijn). In afhankelijkheid van Vinanam ontstaat:
4. Namarupa (naam en vorm). In afhankelijkheid van Namarupa ontstaan:
5. Salajatanam (de zes zintuigen). In afhankelijkheid van Salajatanam ontstaat:
6. Pharsa (aandoening). In afhankelijkheid van Pharsa ontstaat:
7. Vedana (ondervinding). In afhankelijkheid van Vedana ontstaat:
8. Trishna-Tanha (begeerte). In afhankelijkheid van Tanha ontstaat:
9. Upadana (streven). In afhankelijkheid van Upadana ontstaat:
10. Bhava (worden). In afhankelijkheid van Bhava ontstaat:
11. Djati (geboorte). In afhankelijkheid van Djati ontstaat:
12. Djaramaranam (dood, kommer, lijden, ellende en vertwijfeling).

Ziehier de ganse lijdensketen van Samsara, de keten van oorzaken en gevolgen, welke dus bestaat uit twaalf Nidanas, de Pratityasamutpada. Alles is anatta, sakkaya of persoonlijkheid in de vijf skandhas of werkingen of werkingsgroepen: Rupam-lichaam, Vedanam-gevoel, Sanjnam-perceptie, Sankharam-onderscheiden, mentaliteit, Vinjnanan-bewustzijn, Ik. „Dit, mijn jongeren, is de heilige waarheid over het einde van het lijden; het is de dorst (Trishna) volledig opgeven, vernietigen, verwerpen, afleggen, verdrijven" *(Samjutta Nikaya V. XLVI: 4)*.

NIRVANA

Door het opgeven van Trishna wordt Nirvana verworven. Dat is Nirvana, Verzaking, Atta. „Afwezigheid van alle zelfzucht is Nirvana... Zonder hoop op beloning moet dit „edele leven" geleefd worden en dàt is het hoogste leven. De Nirvana-toestand kan reeds gedurende het leven op aarde bereikt worden." *(Kol. H.S.Olcott, „Buddhist Catechismus".)* Nirvana is dus een toestand, geen plaats, waarbij Tanha, de wil om te leven, is uitgedoofd en alle skandhas in hun „werkingen" hebben opgehouden te zijn. In Nirvana hebben alle dharmas of werkingen opgehouden te bestaan. Toch is Nirvana geen verdwijnen, geen oplossen. Integendeel, de overlevering zegt toch, dat zelfs nu nog de Buddha telken jare op volle maan van Vaishak Zijn Zegen over de wereld en de mensheid uitzendt. Hij heeft dus allerminst opgehouden te bestaan, zoals westers wanbegrip dikwijls meende te moeten concluderen uit wat er van Zijn leer bekend is. Schopenhauer geeft een zeer duidelijke beschrijving van het begrip: „Voor wien deze wereld alles is, is Nirvana vernietiging; voor wie deze wereld verzaakt heeft, is Nirvana alles."

De kenmerkende eigenschappen, als wij ze zo mogen noemen, van Nirvana zijn (volmaakte) Vrede, Zaligheid, Eenheid, gevolg van het ophouden der „werkingen" van de persoonlijkheid (Sakkhaya), die strijd, zelfzucht en afgescheidenheid brengt. Deze volmaakte Paramitas moeten geleidelijk worden aangekweekt. Nirvana (atta) is dus in Sakkaya (anatta, nama-rupa, wereldlijk bestaan) besloten. „Volgens de Buddha gaat ons wezen niet in onze persoonlijkheid op, wij hechten ons veeleer er aan, hangen slechts aan haar, in elk geval (echter) zó innig, dat wij *menen* dat wij in haar bestaan" *(Angutta Nikaya II, p. 165)*.

De skandhas zijn slechts eigenschappen van ons, zolang wijzelf er aan hangen; zij zijn geenszins ons ware Zelf. „Bevrijding" is dus het afleggen van het vergankelijke, voornamelijk van het Ik-begrip. Er *is* geen blijvend Ik-bewustzijn, omdat Eenheid, Een*zijn* het kenmerk van Nirvana is. Het Ik moet daarom „vergeten" worden, losgelaten worden. „Het is de gewoonte van dwazen, hetzij leken of geestelijken, te denken: dat is door mij gedaan; ik wens dat anderen aan mij onderworpen zullen zijn; in deze of gene onderneming zal de voornaamste rol door mij gespeeld worden. Dwazen bekommeren zich niet om de plichten die te vervullen zijn of het doel dat bereikt moet worden, maar denken alleen aan hun eigen Ik" *(Dhammapadam)*. Dit is de macht van zelfoverwinning. „Groot, o Sinha, is een roemrijk krijgsoverste, die volkeren overwint; maar hij die zichzelf overwonnen heeft, is groter overwinnaar" *(Dhammapadam)*.

Verlossing ligt binnen onszelf. „Weest een lamp voor uzelf. Neem een toevlucht in uzelf. Wend u niet tot uiterlijke toevlucht. Houdt de Waarheid (van het atta of Nirvana) vast als een licht. Houdt de Waarheid vast als een toevlucht. Wend u tot niemand buiten uzelf voor een toevlucht" *(Maha Paranibbana Sutta)*. Alleen binnen onszelf is Verlossing aanwezig, maar die ligt boven of buiten Sankhara of Sakkaya, ligt in het Ongemanifesteerde. „Er is, mijn Bhikshus, een niet-geboren, niet-geschapene, niet-ontstane. Wanneer dit niet-gewordene, niet-geschapene, niet-ontstane er niet ware, dan zou er hier geen ontkomen te vinden zijn aan het geborene, gewordene, geschapene, ontstane. Omdat er echter wel een niet-geborene, niet-gewordene, niet-geschapene, niet-ontstane bestaat, is er een zich losmaken van het geborene, gewordene, geschapene,ontstane te onderkennen" *(Udanam VIII: 3)*.

HET PAD

De Weg tot Nirvana heet het Achtvoudig Pad en is de vierde der Aryasatyani, in de aanvang van dit opstel reeds besproken: 1e Smart; 2e de oorzaak van Smart (d.i. de steeds opnieuw ontwakende zelfzuchtige begeerte om het eigen Ik te bevredigen); 3e het vernietigen dier begeerte, door zich daarvan af te wenden; 4e de middelen daartoe, het Achtvoudig Pad. Hiermede corresponderen vier dingen om naar te streven: 1e geen nieuw kwaad begaan; 2e bevrijd worden van (reeds vroeger) begaan kwaad; 3e tevoren nog niet bestaand goed te verrichten; 4e bestaand goed te vermeerderen. Daartoe zijn er weer acht middelen: goede leer; goede gedachte; goede woorden; goed gedrag; goed leven; goed streven; goede concentratie; en goede meditatie. Goede leer moet het begin en uitgangspunt voor alle streven zijn, want al wat volgt is daarvan afhankelijk. Daarom is „kennis der Waarheid" en omtrent de „werkingen van Kamman" onmisbaar, en daarom is het nuttig erop te wijzen, dat alle andere zeven dezer middelen denk-oefeningen zijn; alles hangt af van het Denk-bewustzijn! „Zodoende, Ananda, ligt hier de oorzaak, de oorsprong, het ontstaan, de afhankelijkheid der ondervinding, n.l. in nama-rupa", *(Digha Nikaya I, p. 358)*. Want voor de Buddhist is het Individualiteits-beginsel de eigenlijke bron van alle lijden, het gevoel van „afgescheidenheid", en dit zetelt in het begeerte-denken, in Vedanam.

Er zijn vijf trappen op dat Pad van Nirvana:

1. *Srotapati;* het begin tot wijsheid, „hij die de stroom is ingegaan", wanneer de vier Aryasatyani duidelijk begrepen zijn.
2. *Sakradagamin;* die lust, haat, bedrog zozeer overwon, dat hij nog slechts éénmaal op aarde behoeft terug te keren.
3. *Anagamin;* die het Ik zozeer heeft overwonnen, dat hij niet meer behoeft terug te keren.
4. *Arhat;* die vrij en tot de hoogste wijsheid bekwaam is.
5. *Asekha;* die de hoogste wijsheid bereikt heeft.

Daarboven volgen dan nog de volgende hogere stadia van: Nirmanakaya, Sambhogakaya en Dharmakaya.

EIGEN WERK

Het is bijzonder opmerkelijk, dat volgens de Buddha alleen eigen werk, eigen inspanning dit alles kan doen verwerven. „De askeet Gautama, mijn jongeren, leraart eigen inspanning, eigen handelen" *(Majjhima Nikaya II, p. i/67)*. „Gijzelf moet de inspanning doen. De Tathagata's (de Verlichten, de Buddha's) kunnen slechts wegwijzer zijn" *(Dhammapada XX; 276)*.

„Niets ken ik, broeder, dat zonder oefening starrer is dan de Geest;
niets ken ik, broeders, dat met oefening buigzamer is dan de Geest;
niets ken ik, broeders, dat zonder oefening tot verderf voeren zou, dan [de Geest;
niets ken ik, broeders, dat met oefening tot zo hoge zegen voert als de [Geest;
niets ken ik, broeders, dat zonder oefening, zonder ontplooiïng, zulk [een lijden toont als de Geest;
niets ken ik, broeders, dat met oefening door ontplooiïng, zulk een [zaligheid toont als de Geest" *(Anggutara Nikaya I, p. 5)*.

Buddhas Leer berust niet op bespiegeling of theorie, maar op weten, op eigen ondervinding en praktijk. „De Volmaakte is vrij van elke theorie, want Hij heeft gezien" *(Majjhima Nikaya I, p. 486)*. Hij leert de Middenweg, het juiste Midden in alle dingen.

Tien Sanjojanas of boeien moeten afgeworpen worden op die Weg:

1. Attavada of Sakkaya-ditti; zelfzucht of zelfbedrog.
2. Wicikitsha; twijfel.
3. Silabbat-paramasa; bijgeloof.
4. Kama; hartstocht, zinnelijkheid.
5. Patigha; haat, zucht tot het kwade.
6. Ruparaga; verlangen naar aards bestaan.
7. Aruparaga; verlangen naar hemels bestaan.
8. Mana; trots.
9. Uddhacca; zelfbehagen.
10. Awidya; onwetendheid.

De sleutel tot het overwinnen van al deze boeien, vindt men in het opgeven van verlangen of begeren. „Laat niemand zich hechten aan wat aangenaam is of onaangenaam is. Niet te zien wat aangenaam is, is smart en het is smart te zien wat onaangenaam is." „De beste weg is de achtvoudige, de beste der waarheden de vier woorden (de aryasatiana), de beste der deugden begeerteloosheid, de beste der mensen hij die ogen heeft om te zien" *(Dhammapada XX: 273)*. Juiste kennis wordt onvermijdelijk gevolgd door juiste inspanning, maar dit is *zelfkennis*, geen andere. Die kennis is liefhebben en helpen, is opperste wijsheid en mededogen als innerlijke levensaard en levenshouding. „Evenals een moeder, zelfs met gevaar voor eigen leven, haar enige zoon beschermt, aldus moet hij (die het hoogste bereiken wil) welwillendheid aankweken tegenover de gehele wereld, boven, beneden, rondom, onbeperkt, onvermengd met andere gevoelens van verschillende of tegenovergestelde aard. Laat iemand standvastig in deze toestand van denken verblijven al de tijd dat hij wakker is, hetzij hij staat, zit of neerligt. Deze toestand des harten is de beste ter wereld" *(Metta Sutta)*. Dit is de Dhamma, de hoogste Leer.

DE TIEN VOORSCHRIFTEN EN DE TIEN PARAMITAS

Tegenover de tien boeien staan er tien Voorschriften, die de Buddhist moet leren opvolgen. Zij zijn verdeeld in drie groepen: 1. *Pancha-sila* (de vijf geloften); 2. Atthanga-sila (de acht geloften) en 3. Dasa-sila (de tien geloften). De eerste vijf gelden voor alle Buddhisten; zij zijn de verboden van leven vernietigen, diefstal, onkuisheid, leugen, bedwelmende middelen. Elk die deze geloften aflegt en belooft ze na te zullen komen, is Buddhist. Er is niet nog iets anders voor nodig. Zij zijn de enige bindende geloften voor Upasakas of leken Buddhisten; geen dogmatische geloofsbelijdenis wordt er gevergd. Bhikshus of monniken accepteren drie voorschriften meer daarbij (tezamen dus acht), n.l. het verbod van eten buiten de voorgeschreven uren, wereldse vermaken en versierselen of welriekende dingen — de Atthanga-sila. Wannaar de Bhikshu nu daarbij nog aanvaardt het verbod van gemakkelijke slaapplaats en dat van geld ontvangen, dan volgt hij de Dasa-sila.

Dan zijn er ook nog tien positieve deugden of paramitas, Volmaakte Deugden: liefdadigheid, zedelijkheid (ook wel vertaald: de voorschriften volgen), meditatie (de wereld verzaken), wijsheid (anderen gelegenheid geven tot goede handeling), energie (genoegen scheppen in de verdienste van anderen), duldzaamheid (anderen helpen), waarheidsliefde, vastberadenheid, welwillendheid, gelijkmatigheid (zijn toevlucht nemen tot de Triratna, de drie Juwelen).

DE TRIRATNA

Deze zijn: 1. De Buddha, 2. de Dhamma, 3. de Sangha.

1e de Tathagata, de Buddha is de Volmaakte, de Verloste.

2e de Dhamma is de Leer, de Weg, de Wet; Plicht, Waarheid, Gerechtigheid. Dit zijn alle namen, die toepasselijk zijn op de betekenis van het woord Dhamma, dat overeenstemt met het Sanskrit woord Dharma. Wie de Dhamma volgt is één met Buddha Zelf. „Wie de Dhamma ziet, ziet Mij" *(Samyutta Nikaya III, p. i/20)*.

3e de Sangha, de Bhikshus of Ouderen die er naar streven het juiste leven te leiden, zoals de Heer Buddha dat voorschreef.

In Mahayana worden de Triratna soms ook wel beschreven als:

1e Anatta; de leer dat alle dingen eigenlijk niet bestaan.

2e Vidyamtra; de leer dat het inwezen van alle dingen eigenlijk Geest is, Alaya.

3e Alaya-vynana; de leer dat alle dingen voortkomen uit de Geest (Alaya).

Buddhas Leer (en voorbeeld, Zijn leven) na te volgen, voert tot Atta of Nirvana, Moksha of Bevrijding.

„Wat onbestendig is, is lijden, is anatta; wat anatta is, dat is niet mijzelf, dat ben ik zelf niet, dat is niet mijn Zelf" *(Majjhima Nikaya I, p. i/39)*.

KRISHNAMURTI OVER DE LIEFDE

Natuurlijk werd in een stad als Parijs de vraag gesteld: „Wat gebeurt er wanneer je liefhebt?"
Dadelijk vroeg Krishnamurti wat wij onder liefde verstonden? B.v. de sensatie ervan? Maar aan sensatie komt een einde. Dan zakt de liefde terug, wordt „herinnering" en verbleekt. Wij hier, aldus Krishnamurti, trachten echter te vinden of er iets is voorbij deze zogenaamde liefde. Met de zogenaamde liefde zijn wij allen overbekend, maar wat is Liefde?
Wat is Liefde? Kunnen wij erover denken? Neen, zegt Krishnamurti, wij kunnen denken over het voorwerp van onze liefde, over een persoon die wij liefhebben, maar niet over Liefde zelf.
Love is a flame — Liefde is een Vlam — een Vuur zonder rook...
Ge kent allen de rook, maar niet deze Vlam — Met de rook zijn wij zeer vertrouwd, want wijzelf máken die rook. Vrij te zijn van rook, ziedaar evenwel onze taak!
De Vlam is noch persoonlijk, noch onpersoonlijk.
It is just a flame — het is slechts Vlam.
It is reality — Het is Werkelijkheid!
But we cannot commune through this screen of smoke — Maar wij kunnen door dit rookgordijn niet de eenheid met elkander beleven...
Love has no name — Liefde heeft geen naam. Geef haar geen naam!!
Wees stil, Liefde is zonder beäming, zonder bevestiging, vrij.
Wat staat ons in de weg bij het kennen ervan? Die rook. Maar wij moeten eerst de rook begrijpen, aleer de Vlam gekend kan worden — Zoek niet de Vlam (die ge niet kent), maar verkrijg inzicht in de rook — Dan zult ge de Vlam kennen, en dan zult ge zelf weten wat Liefde is.

DE WERELDBESCHOUWING DER VRIJMETSELAARS

C. JINARAJADASA

Naar een verkorte bewerking in het Duits, door Dr Norbert Lauppert, van een in 1938 voor de Groot-Loges van Argentinië, Paraguay en Uruguay gehouden voordracht. (Overgenomen uit „Adyar", Juni 1950.)

Dr Lauppert tekent hierbij aan:
„De Theosofische Vereniging staat evenmin met de Vrijmetselarij in rechtstreeks verband als met welke andere kerkelijke, wijsgerige, politieke of maatschappelijke organisatie ook. In het kader van de door haar beoogde vergelijkende studie der godsdienstige en wijsgerige stelsels schijnt het echter van belang, om juist over de vaak miskende en vaak belasterde wereldbeweging der Vrijmetselarij uit de mond van iemand, die daarin zelf een hoge graad bekleedt, gezaghebbende mededelingen te vernemen, zulks temeer waar het humanitaire doel van onze vereniging, de broederschap van alle mensen, aan dat van de Vrijmetselarij verwant is.

De vijandige houding welke in de laatste tientallen jaren getoond wordt jegens de Vrijmetselarij van de zijde der regeringen van vele landen, die geen vertrouwen meer hebben in democratische regeringsvormen, is zeer leerzaam voor de beoordeling van de richting waarin onze beschaving zich tegenwoordig ontwikkelt. [1])
De vijandige houding der Rooms-Katholieke kerk tegen de Vrijmetse-

[1]) De Vrijmetselarij was zowel in het fascistische Italië als in het nationaal-socialistische Duitsland verboden; zij is het nu nog in Spanje en in Rusland.

larij is van ouds bekend. Reeds in 1737 werd er door een bul van Paus Clemens XII de ban over uitgesproken; sindsdien betekent vrijmetselaar te zijn naar de opvatting der Rooms-Katholieke kerk zich schuldig te maken aan lastering van de godsdienst, aan onzedelijkheid en eerloosheid.

De Katholieke kerk beticht de Vrijmetselarij van godslastering, omdat zij volgens haar mening zekere gewijde ceremoniën nabootst en een nieuwe soort godsdienst verkondigt; de autoritaire en dictatoriale regeringen beschuldigen er de Vrijmetselarij daarentegen van, een geheime politieke organisatie te zijn, waarvan de werkzaamheid voor het welzijn van de staat schadelijk is.

Nu moet het de onbevooroordeelde beschouwer stellig opvallen, dat men in twee van de belangrijkste staten der wereld, Engeland en de Verenigde Staten van Amerika, de Vrijmetselarij nog nooit van een van deze vergrijpen beschuldigd heeft. In Engeland behoren zowel de Koning als ook talrijke andere leden van de koninklijke familie en leidende politieke figuren van alle partijen tot de Vrijmetselarij en eveneens een aanmerkelijk aantal priesters van de Kerk van Engeland. Dit is zeker een bewijs, dat al deze persoonlijkheden in de Vrijmetselarij niets gevonden hebben, wat hetzij de grondwettige rechten van regering en staatsburgers zou kunnen bedreigen of met de leer van Christus in strijd zou zijn. Vrijwel hetzelfde geldt voor de Verenigde Staten, waar ten naaste bij twee millioen vrijmetselaren leven en tot de aanzienlijkste burgers behoren. Bovendien zijn daar nog talrijke op de Vrijmetselarij gelijkende „broederschaps-organisaties", die zich zo populair gemaakt hebben, dat zelfs de Rooms-Katholieke kerk zich gedwongen zag een eigen soortgelijke orde, die van de „Ridders van Columbus" genoemd, op te richten, met geheime paswoorden en tekens, gewaden en ritueel. Daarentegen moet toegegeven worden, dat de Vrijmetselaars in sommige andere landen, vooral in Zuid-Amerika, Italië en Frankrijk, een sterke invloed op de politiek uitgeoefend hebben. Hoe komt dat?

Het is opmerkelijk dat de vrijmetselaars zich overal veel aan het nut van het algemeen gelegen laten liggen. Van de beide geboden van Christus „Heb God lief en heb uw naaste lief" wordt van de kant der Vrijmetselarij op het tweede het meest de nadruk gelegd. Het is plicht voor de Vrijmetselaar, de deugden van „broederlijke liefde, steun aan in nood verkerenden en waarheid" allereerst jegens zijn medebroeders, maar ook jegens alle andere mensen, te beoefenen. De Vrijmetselarij is niet een evangelie van *persoonlijke* verlossing, zoals door de godsdiensten verkondigd wordt, maar veel eerder een evangelie van *collectieve* verlossing.

Waar dit zo is, stelt de vrijmetselaar onvermijdelijk in alles belang, wat het welzijn van zijn medemensen raakt. Als ergens een van zijn „naasten" onrecht of onderdrukking ondergaat, kan geen goed vrijmetselaar onverschillig blijven; ook geen ware Christen moest dit eigenlijk.

Nu is het bekend, dat ook tegenwoordig nog in veel landen de regerende macht iemand in hechtenis kan nemen en in hechtenis kan houden, zolang zij dat wil en dat er in deze landen geen rechtbank is, waarvoor de dictatoriale maatregelen der aan het bewind zijnde regering bestreden kunnen worden. Kranten, boeken, toespraken en bijeenkom-

sten kunnen ten allen tijde onder censuur gesteld worden. Zo kan zelfs in menig zogenaamd democratisch land de persoonlijke vrijheid en de vrijheid van meningsuiting ten allen tijde door maatregelen der politie opgeheven worden. De burgers van Engeland — en met hen die van de latere Verenigde Staten — waren nu de eerste geweest, die zich reeds eeuwen geleden na een strijd van generaties tegen hun autocratische heersers zekere onvervreemdbare rechten veroverd hadden en weliswaar reeds lang vóór de Vrijmetselarij verscheen. In de eerste plaats het recht van het „Habeas corpus" — van die persoonlijke vrijheid, waarbij gevangenneming slechts op rechterlijk bevel of bij betrapping op heterdaad toegelaten is en een rechterlijke beslissing in openbare zitting binnen een bepaalde termijn is voorgeschreven, evenals verder het recht van vrije meningsuiting, dat slechts in zover beperkt is, dat daardoor geen bestaande wetten geschonden mogen worden en op de rechten van anderen geen inbreuk wordt gemaakt.
Daar deze en nog tal van andere staatsburgerlijke grondrechten reeds in de Engelse staatsinrichting vastgelegd waren, toen de Vrijmetselarij in 1717 in Engeland en in de latere Verenigde Staten haar werkzaamheid begon, was in deze landen enigerlei beïnvloeding van de politiek door de Vrijmetselarij overbodig; zij had niet de minste aanleiding, de rol van verdediger van de rechten van het volk op zich te nemen.
Geheel anders was de toestand echter bijv. in Zuid-Amerika. Toen de Spaanse en Portugese koloniën in dit werelddeel voor haar vrijheid streden, stonden vrijmetselaren in de voorste rij van haar vrijheidsstrijders. Bolivar, San Martin, Belgrano en Rivadavia waren vrijmetselaars, evenals Garibaldi en Mazzini in Italië, en deze laatsten pasten bewust de vrijmetselaarsleer van broederschapszin en van bescherming der onderdrukten toe, om de eenwording van Italië te bevorderen. Het is bekend, dat deze eenwording slechts daardoor bereikt kon worden, doordat het recht van de Paus om over de Kerkelijke Staat te regeren werd afgeschaft.
Zeer zeker zijn niet alle vrijmetselaars overal ook ideale vrijmetselaars; maar zijn soms alle Christenen ideale volgelingen van Christus? Men mag geen menselijke instelling alleen maar naar haar slechtste vertegenwoordigers beoordelen, die toch altijd maar een minderheid vormen. Wanneer de macht van de solidariteit der Vrijmetselarij al eens voor zelfzuchtige doeleinden, voordeel in zaken, het verkrijgen van een betere positie of verdekte contrôle op het staatsbestuur werd aangewend, kan dat niet scherp genoeg veroordeeld worden. Geen enkele vrijmetselaarslering moedigt zulk een misbruik aan. Maar het ingrijpen door vrijmetselaars in de politiek met het doel om de rechten van het volk te verzekeren is iets anders. Waar de politieke verhoudingen corrupt zijn, waar politieke onderdrukking heerst, daar wordt het de plicht van een goed burger, niet alleen om zijn eigen rechten te verdedigen, maar ook die van anderen, die niet genoeg bij machte zijn om dat zelf te doen. Wanneer de woorden „broederschap" en „Christelijke naastenliefde" enige betekenis zullen hebben, dan mogen onze gevoelens van broederlijkheid en liefde geen louter sentimentele geloofsbelijdenis blijven; zij moeten een levende, dynamische belijdenis worden, die ons leert bereid te zijn, om zelfs ons leven op het spel te zetten, om hen te verdedigen en te beschermen, die zwakker zijn dan wij. De vrijmetse-

laars kunnen reeds op een lange reeks van zulke glanzende daden van dienst voor de mensheid terugzien, als beschermers der zwakken en onderdrukten en van degenen die in physieke of intellectuele slavernij gehouden worden — moge deze traditie van dienst aan de mensheid nog lang in de Vrijmetselarij voortleven!

Wat nu de aanklacht van de Roomse kerk betreft, dat de Vrijmetselarij een lastering van het Christendom zou zijn, zo is daarop te zeggen, dat de Vrijmetselarij zeer zeker een soort godsdienst is, want haar leringen verkondigen het bestaan van een Godheid, die het heelal regeert. De vrijmetselaren zijn daarom geen atheïsten, maar deïsten. Hun Godheid stemt echter niet overeen met het godsbegrip van de voornaamste der tegenwoordige godsdiensten. De Christenen bijv., die aan God geloven, hebben ten tijde der kruistochten de aanhangers van de profeet Mohamed als zonen van de duivel aangeduid, ofschoon deze ook God vereerden, zij het ook onder de naam van Allah.

In de Vrijmetselarij daarentegen wordt de schepper en bestuurder van het heelal met uitdrukkingen aangegeven, welke Christenen, Hindoe's, Joden, Mohamedanen, aanhangers van Zoroaster en van Confucius met gelijke eerbied kunnen aannemen. Hij wordt in de verschillende graden van de Vrijmetselarij met verschillende namen aangeduid: de meest bekende is: „de Opperbouwheer van het Heelal". Onder deze naam kunnen allen hem als zijn kinderen vereren en is de strijd over de voorrang van deze of gene naam voor God uitgeschakeld. Een Christelijke vrijmetselaar blijft Christen en vereert Christus, maar hij voelt daarom geen aanleiding om de andere godsdiensten te verachten en te geloven dat goede mensen, die daartoe behoren, verder van de liefde van God zouden afstaan dan hij.

Ik noemde reeds de aanklacht dat de Vrijmetselarij in haar ceremoniën de gewijde mysteriën van het Christendom zou naäpen en belachelijk maken. Het is waar, dat zekere ceremoniën in de hogere graden der Vrijmetselarij de ceremoniën van de Roomse kerk in menig opzicht nabij komen. Dit berust er echter niet op dat de Vrijmetselarij ze aan de Roomse kerk zou hebben ontleend, maar op het feit dat de rituelen van alle godsdiensten op bepaalde gemeenschappelijke grondwaarheden van het Mysterie Gods berusten.

Zo is bijv. het wezen van de gewijde ceremonie van het Christendom, de heilige eucharistie, de „communie" of gemeenschap met God door het tot zich nemen van substanties, welke „in het lichaam en het bloed van Christus", dus in God veranderd werden, veel ouder dan het Christendom. Het wonder van de mystieke tegenwoordigheid van God in een stoffelijke substantie, die hiertoe gereinigd en gewijd wordt, is zowel aan het Hindoeïsme als aan de godsdienst van Zoroaster niet vreemd. In de laatste zijn licht en vuur de werktuigen van goddelijke uitstralingen: in het Hindoeïsme wordt bij de Vishnoe-verering gekookte tarwe, nadat ze met boter is gemengd, gewijd en aan de vrome uitgereikt, om hem daardoor met God te verenigen. Alles wat geschiedt van Goede Vrijdag tot aan Paasmorgen, het treuren om de dood van God, het dragen van zijn lichaam in een processie en de uiteindelijke jubel om zijn wederopstanding, bestonden reeds in het oude Mesopotamië in de geschiedenis van de God Attis en in Egypte in het verhaal van de God Osiris. Over deze gelijkenissen in de mystieke

riten der godsdiensten bestaat tegenwoordig een rijke literatuur. De Vrijmetselarij is zeer oud en gebruikt daarom enige van deze ceremoniën, welke veel ouder zijn dan de ceremoniën der Roomse kerk. Men zou derhalve even goed kunnen beweren, dat het de Roomse kerk is, die de gewijde ceremoniën aan de Vrijmetselarij heeft ontleend, als omgekeerd. Geen van beide is echter juist: beide hebben veeleer hun ceremoniën, die alle op de eeuwige mysteriën Gods berusten, langs hun eigen lijnen ontwikkeld.
De leringen der Vrijmetselarij weerspreken ook geenszins die van Christus, in tegendeel, zij brengen deze door practische toepassing op het dagelijks leven in veel sterker mate in vervulling dan bij de meeste kerken het geval is.
Het voornaamste beginsel van de Vrijmetselarij vervult volkomen het eerste gebod van Christus „Gij zult de Heer, uw God, lief hebben met geheel uw hart, met geheel uw ziel en met heel uw verstand". De geest der Vrijmetselarij is in al zijn graden religieus in de volste betekenis van het woord; deze religieuze geest is absoluut onsectarisch. Wat betekenen nog de verschillende namen van God, wanneer achter alle dezelfde hoogste Werkelijkheid staat? In de Vrijmetselarij wordt geleerd, dat God de God is van alle mensen en van het ganse Heelal, en dat Hij zich aan ons mensen in vele vormen openbaart om ons te leiden. Eén leerstelling geeft de Vrijmetselarij over God, welke in de meeste godsdiensten ontbreekt: zij zegt dat God het heelal niet alleen in het begin heeft geschapen, maar dat hij ook door alle tijden heen onvermoeid daaraan werkt, om het tot beter aanzien te vormen. God is de grote architect van het heelal; hij heeft zich dit heelal volmaakt gedacht; en hij is voortdurend in touw om het nader tot volmaking te brengen. God is een werkzaam God, met een groots plan, orde te scheppen uit de wanorde, welke de mensheid in Zijn plan heeft gesticht. Hij staat ons deze wanorde toe, want Hij wenst niet dat wij, Zijn kinderen, louter slaven zouden zijn; maar tegelijker tijd roept Hij ons op, met Hem te arbeiden aan de samenstelling van het volmaakte heelal.
Het is vooral deze opvatting welke de vrijmetselaars tot geestdrift brengt. God zegt niet „Kniel neer en vereer Mij!", maar „Begrijp Mijn plan en werk met Mij mee, dat is de beste manier, uw liefde en verering tegenover Mij te bewijzen!" Op menigerlei wijze herhaalt de Vrijmetselarij deze lering, dat God ons nodig heeft en dat wij Hem helpen moeten, de hemel op aarde te brengen.
Nog een tweede karakteristieke trek van deze godsdienst van de daad, welke de Vrijmetselarij verkondigt, onderscheidt haar van de grote godsdiensten. Het religieuze leven van deze godsdiensten is voor het grootste deel in geboden en in gebeden geformuleerd — „Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien" — en voor zover er ceremoniën in voorkomen, hebben de gelovigen meestal slechts de rol van aandachtige toeschouwers, terwijl over de betekenis van het rituaal weinig wordt geleerd. De Vrijmetselarij formuleert haar leringen omtrent de waarheid daarentegen minder in woorden dan wel in dramatische uitbeelding. Wij begrijpen de waarheid beter, wanneer deze zich in een dramatische weergave voor onze ogen afspeelt, dan wanneer zij slechts langs intellectuele weg aan ons verstand wordt voorgelegd.
Zo wordt in elke graad van de Vrijmetselarij het leven in al zijn ver-

schijningen van goed en kwaad, heldhaftigheid en lafheid, zelfzucht en zelfverloochening in verband met de waarheden, welke onze handelingen tot godsliefde en godsdienst moeten leiden, gedramatiseerd. Elke graad heeft tot taak, de candidaat een bijzondere waarheid over het rechtschapen leven te onthullen. En het opmerkelijke daarbij is, dat de candidaat op het verloop van het drama niet alleen toeziet, maar dat hij er zelf een rol in heeft te spelen; hij is zelf een van de uitbeelders, hij verkrijgt aldus een beter begrip en de gebeurtenissen hechten zich in zijn geheugen.

Het thema is in alle graden de juiste houding tegenover God en de mensen. De eerste graad is die van de Leerling, die eerst eens de grondelementen van de arbeid aan zichzelf, de loutering van het karakter, heeft te leren; echter niet door een preek, maar hierdoor dat hij een rol speelt, welke deze arbeid belichaamt. Dan volgt, zodra hij voor verdere groei van zijn karakter gevorderd is en hem nieuwe levenswaarheden geleerd kunnen worden, de trap van Gezel. Zodra hij deze heeft begrepen, gaat hij in de volgende graad, die van Meester-metselaar over. Hier ervaart hij een van de grootste waarheden van het leven, deze namelijk, dat de dood van het aardse lichaam ons onsterfelijke leven als ziel niet beïnvloedt, ook dit echter weer door medewerking in een drama. Wanneer hij dan als goed vrijmetselaar geleefd en zijn loge in menige functie gediend heeft, kiezen zijn broeders hem tot meester van de loge. Hij zit dan op de stoel van de voorzittend meester, als vertegenwoordiger van koning Salomo; hij speelt de rol van koning Salomo, om daardoor weer nieuwe bepaalde deugden te leren.

Op soortgelijke manier speelt de vrijmetselaar ook in de hogere graden zijn rollen in verschillende verschijningsvormen van het leven. In deze dramatiseringen wordt de geschiedenis van Israël uit het Oude Testament in zeer ruime mate benut, zulks echter alleen hierom, omdat de Vrijmetselarij uit Chaldea en Egypte haar weg over Palestina tot ons genomen heeft. Van de hogere graden kan ik slechts enkele rollen noemen, waardoor de vrijmetselaar heeft te leren: hij wordt een bestuurder, een opziener, een priester, een profeet, een prins, een generaal, een commandeur, een rechter, een prelaat, een souverein. Elk van deze levensvormen leert hem een nieuwe manier om God lief te hebben en zijn naaste te dienen.

Nog een opvallende kant aan de Vrijmetselarij, welke haar van bepaalde godsdiensten onderscheidt, is de vriendschap van God, welke zij onthult; haar God is geen God der verschrikking. En zij zegt ons ook niet dat wij slecht zouden zijn, dat er, ook als wij nooit zelf gezondigd zouden hebben, toch een oorspronkelijke zonde in ons zou zijn en dat wij daarom deemoedig en dankbaar zouden moeten zijn wanneer God zich toch nog om ons bekommert; zij behandelt ons veel meer als kinderen Gods, die de kiemen van alle deugden in zich dragen. De Vrijmetselarij staat niet stil bij onze zwakheden, zij legt de nadruk op de deugden, welke in kiem reeds in ons zijn en welke wij tot werkzaamheid moeten brengen. Zij begroet ons als mannen en — voor zover het om onderafdelingen gaat welke vrouwen toelaten — als vrouwen van eer. Zij spreekt ons aan met de titels „eerwaarde", „voortreffelijke", „heilige", „alleredelste", „allerwijste" en „doorluchte". Zij grijpt ons aan bij onze eer, eens op een dag deze hoge titels waardig te wor-

den. Natuurlijk kan geen vrijmetselaar dit in een enkel leven. Maar de Vrijmetselarij houdt zich bezig met ons leven in de eeuwigheid. Wij, als zielen, moeten vele keren op de aarde in het leven komen, om te leren hoe wij volmaakt met de Opperbouwmeester kunnen samenwerken. Eén aardleven alleen is niet voldoende, om uit ons die volmaakte bouwsteen te maken, die de grote Architect voor zijn tempel der volmaking nodig heeft. En het is het symbool van deze vele levens van ons, wanneer wij graad na graad de verschillende rollen spelen, die ik zoëven noemde. Omdat wij nog lange leertijden vóór ons hebben, zullen wij werkelijk eens op een dag in een toekomstig leven „eerwaardig", „allerwijst" en „doorlucht" zijn. De Vrijmetselarij bewijst ons de eer, ons zo te behandelen alsof wij deze deugden thans reeds bezaten en zij doet, terwijl zij ons rollen laat vervullen, welke van zulk een volmaakte gedragslijn spreken, een beroep op ons eergevoel er naar te streven eenmaal metterdaad volmaakte belichamingen van al deze deugden te worden.

Zo vertelt ons de Vrijmetselarij als godsdienst van de welwillende Schepper, die de bestuurder en leider van de mensheid is; en als filanthropie bevordert zij de ontwikkeling van die grote strijders voor de vrijheid, rechters, staatslieden en weldadige bedrijfsleiders, die tonen hoe een vrijmetselaar zich aan de bevordering van het welzijn van zijn medeburgers heeft te wijden.

Evenals ware godsdienst een brug is, waarover het goddelijke uit zijn hoge regionen tot ons afdaalt, ofschoon er ook bijgelovige en heerszuchtige priesterschap bestaat, en er dus geen redelijke aanleiding bestaat waarom alleen al uit hoofde van laatstgenoemde grond de mensheid van de reinigende en versterkende invloed van de godsdienst beroofd zou worden, evenzo is het ook met de Vrijmetselarij. De omstandigheid dat er ook zelfzuchtige en onscrupuleuze vrijmetselaars zijn, is nog geen reden om de Vrijmetselarij in haar geheel te veroordelen. De landen die de Vrijmetselarij onderdrukt hebben, hebben zich afgesloten van hoge invloeden, welke de grote Architect uit de hemel naar de aarde zendt. Want elke vrijmetselaarsloge is een centrum van geheimzinnige invloeden, waardoor hij Zijn wijsheid, kracht en schoonheid uitstraalt.

Vele autocratische heersers hebben, uit vrees voor de macht van de vrijmaçonnieke broederschap, getracht deze te onderdrukken. Maar de Vrijmetselarij kan evenmin onderdrukt worden als de godsdienst uit de harten der mensen gerukt kan worden. Zolang er mensen zijn die er naar streven méér dan mens te zijn, zolang mensen van volmaaktheid dromen, zolang zich in hun voorstellingsvermogen het leven in dramatische zinnebeelden uitdrukt, zal de Vrijmetselarij onder de mensen in deze of enige andere vorm bestaan.

De Vrijmetselarij is een vorm van godsdienst en filanthropie, welke noch godsdiensten noch andere filanthropische stelsels vervangt, maar welke ze alle versterkt en er het element van schoonheid aan toevoegt. Zolang de mensheid voortgaat, zich tot volmaking te ontwikkelen, zolang zal de Vrijmetselarij bestaan en haar boodschap van broederschap brengen, zal zij de mensen leren dat het geloof aan een hemel op aarde tot een schone werkelijkheid kan groeien. Godsdienst en filanthropie zijn één en dit éne is gelijktijdig het hart en de ziel der Vrijmetselarij.

VUUROFFER

Ik wil het blad, dat blank was, thans beschreven
In laaiend vuur weer op zien gaan —
Ja, alles, wat ik deed en kreeg en heb gegeven,
Zal door het vuur tot as vergaan.
Geef mij het nieuwe blad, dat ik nu ga beschrijven —
O, Allerhoogste, help mij, leidt mijn hand,
Opdat ik immer in Uw trouw mag blijven,
En 't beste grif, op 't blad nog rein en blank.
Het louterend vuur zal ook dit blad verbranden,
Wat niet harmonisch was, zal weer vergaan —
Wat zuiver was, zal eeuwig blijven duren,
Het kan de toets van 't zengend vuur doorstaan.
Zo zal ik eens bij U, O Allerhoogste,
Met mijn geofferd levensboek
Verenigd, voor U staan.

BEDE

Ik buig voor U, O Allerhoogste,
In deemoed en in nederigheid,
In stilte en in zwijgzaamheid,
En vraag U dit, O Allerhoogste,
Dat Gij mij Wijsheid geeft en Kracht,
Om bij het innerlijke schouwen
Mijn leven naar U toe te bouwen.
De harteklop, mijn hamerslag,
Dient U, waar ik met diep ontzag
Mijn bouwarbeid verrichten mag.

HET KRUISENHUISJE

(Oud, folkloristisch sprookje) J. F. C.-v.D.

Er was eens, (het is een oud sprookje, dat ik U navertel, en daarom begint het met: Er was eens...)... Er was eens een vrouw, die evenals ieder ander mens haar kruis van Onze Lieve Heer te dragen had gekregen. Ze vond het niet prettig; ze had liever zònder kruis het leven door willen gaan. Dat ging niet; maar moest het nu juist zo zwaar zijn? Ze keek eens om zich heen. Overal zag ze de mensen hun kruis torsen; de een droeg het moeizamer, de ander makkelijker; de een trok een blijmoedig, de ander een verdrietig gezicht; en ze ging aan het vergelijken. Een boze ontevredenheid ontwaakte in haar hart: ik vind het leven onrechtvaardig; mijn kruis is veel zwaarder dan dat van mijn buurman, en kijk nu eens die vrouw daar; het is niéts, wat die te dragen krijgt! Als er een Onze Lieve Heer is, waarom verdeelt Hij het dan niet eerlijk? Waarom krijgt de ene mens meer te dragen dan de ander? Ik wil toch ook wel even graag als elk ander het een beetje gemakkelijk in het leven hebben. Alle moeilijkheden zijn voor mij! Er kan geen tegenslag zijn, of die treft mij! Ik krijg geen vreugde, geen zon in het leven!

Toen ze weer eens zo opstandig zat te mopperen, stond daarop opeens een Engel van Onze Lieve Heer vóór haar.

„Je bent zo ontevreden met je lot?"

„Ja, natuurlijk," zei ze. „Mijn kruis is onrechtvaardig zwaar."

„Jouw kruis zwaar? Kom, dat valt nogal mee, dunkt me!"
„Dat kan niemand anders beoordelen dan je zelf," zei de vrouw nors. „Kijk nu maar eens onbevooroordeeld rond! Daar, — daar gaat de oude man uit het huis op de hoek. Zie je, hoe licht zijn kruis is? Hij is al helemaal grijs, maar zijn rug is recht, en je kunt ziën, dat hij het gewicht niet voelt. Kijk eens naar zijn gezicht; dat straalt van geluk. En kijk dáár eens; daar gaat mijn buurvrouw. Die heeft nu nóóit eens iets naars in haar leven. Alles loopt haar mee. Kijk eens naar háár kruis! Je moet er naar zoeken! Het is bespottelijk, zo onrechtvaardig als alles is verdeeld."
„Dus jij zoudt het anders doen, als je er wat over te zeggen had?"
„Ja, natuurlijk! Het ìs onrechtvaardig!"
„Goed," zei de Engel. „Weet je wat? Ga met mij mee naar het kruisenhuisje. Daar mag je zèlf het kruis uitzoeken, dat je hebben wilt."
De vrouw lachte wat ongelovig.
„Meent U dat?"
„Ja zeker meen ik dat! Kom maar mee!"
„Nu, dat zal ik me heus geen tweemaal laten zeggen! Of ik meega! En ik zal heus wel zorgen, dat ik met een prettig, licht kruis weer thuis kom. Geloof maar, dat ik geen dag langer dan nodig is, dit zware ding zal torsen."
De Engel glimlachte.
„Goed, maar zet even een merktekentje aan de achterkant van het kruis dat je nu hebt. Dat doet ieder mens vóór hij zijn kruis aflegt."
Met een scherp mesje sneed de vrouw een tekentje in het kruis. Daarna nam ze het op; — „voor het laatst" jubelde ze in haar hart; en volgde de Engel van Onze Lieve Heer. Het was een hele tocht. Langzaam kronkelde de weg de berg op. De zon stak en het was een warme, vermoeiende wandeling. Moe en hijgend stond ze stil, toen de Engel haar wees:
„Kijk, daar zijn we er."
Het was een groot huis in de schaduw van hoge bomen.
De Engel zei: „Geef mij nu je kruis. Zó! En volg me dan maar naar binnen."
Hij haalde een sleutel te voorschijn en ontsloot de deur; en achter hem trad de vrouw naar binnen. Een ogenblik bleef ze staan, overweldigd door de aanblik van al die kruisen. Grote en kleine, zwarte en witte — vele duizenden zag ze er langs de vier wanden hangen. Tot hoog bij de zoldering niets dan kruisen!
„Zoek er nu maar een uit. Ga je gang. Je mag nemen, welk je hebben wilt!"
De vrouw ging zoeken. Op haar gemak liep ze eerst de vier wanden langs. Niet te vlug zou ze haar keus doen. Stellig zou Onze Lieve Heer haar niet voor een tweede keer zo'n kans geven. En langzaam liep ze voor de tweede en derde keer de kruisen langs, vóór ze haar keus bepaalde. Ja — dat kruis, dat dáár hing, daar links boven, — dat leek haar wel het allerkleinste, en lichtste, dat er bij was. Nog eens gleed haar blik over de andere kruisen. Ze kon er geen vinden, dat kleiner was, en dat lichter leek.
„Dìt wil ik graag hebben," zei ze tegen de Engel, die geduldig wachtte.
„Dit? Weet je het zeker, dat het dit moet zijn?"

„Ja," lachte ze. „Ik mocht kiezen, nietwaar? Nu, natuurlijk kies ik dan een klein en licht kruis."
„Goed," zei de Engel. „Hier heb je het."
Hij gaf de vrouw het kruis. Blij nam ze het aan.
„Kijk nu eens even aan de achterkant," zei de Engel.
Daar zag ze...... het merk, dat zij zelf gezet had. Het was haar eigen oude kruis. Ze keek de Engel aan.
„Je hebt het zelf gekozen," glimlachte hij.
En ze boog beschaamd het hoofd en ging.

BOEKBESPREKING

Eranos-Jahrbuch XVIII: Aus der Welt der Urbilder.
Zürich, Rhein-Verlag, 1950. 433 pag.; ruim *f* 20,—.

Sinds 1933 vinden jaarlijks in de zomer te Ascona de Eranos-Tagungen plaats, georganiseerd door een Hollandse van geboorte: mevr. Olga Fröbe—Kapteyn. De onderwerpen, behandeld door geleerden van verschillende nationaliteit, zijn gedeeltelijk godsdiensthistorisch, gedeeltelijk psychologisch. Meestal wordt in een bijeenkomst één motief besproken, terwijl het verhandelde vervolgens in een Jahrbuch wordt uitgegeven. Hoe belangwekkend deze motieven zijn, ook in verband met het Tweede Doeleinde der Theosofische Vereniging, moge uit de vermelding van enkele titels blijken: „Yoga und Meditation im Osten und im Westen" (1933), „Gestaltung der Erlösungsidee in Ost und West" (1936, 1937), „Die Mysterien" (1944). Verder kwamen de Wedergeboorte, de Drieëénheid, de Gnosis, het probleem van de Mens e.a. ter sprake. In de kring dezer „Tagungen" is de Züricher psycholoog C. G. Jung een zeer bekende figuur. Men heeft dan ook bij zijn 70ste verjaardag in 1945 een extra deel uitgegeven met bijdragen van verschillende onderzoekers en bij het bereiken van zijn 75ste levensjaar op 26 Juli 1950, is hem weer een bundel aangeboden. Beide bundels bevatten bijdragen, die in verband staan met een begrip, dat typisch is voor Jung's werkzaamheid: dat der *archetypen*. In het zo juist uitgekomen extra deel treft men b.v. opstellen aan over de oerbeelden bij bepaalde figuren zoals Ali Hamadani (1385 †) en Nicolaas van Cusa (1464 †) en bij . . . de dieren; verder over archetypen als de „Gottmensch", over Jeruzalem als de hemelse stad, over de maan in verband met het matriarchaal bewustzijn. De Groningse hoogleraar G. van der Leeuw schrijft over onsterfelijkheid, waarbij hij evenals in zijn bekende brochure de Bijbelse totale opstanding tegenover het platonisch-christelijke denkbeeld van een overleven van het betere deel van de mens: de ziel plaatst en aan de eerste gedachte de voorkeur geeft. In de eerste verhandeling van de reeks, waar Hans Leisegang schrijft over „Der Gottmensch als Archetypus", is het interessant om te lezen hoe bepaalde trekken uit het leven van Jezus: wonderbaarlijke geboorte, contact met wijzen uit het Oosten, doorstane gevaren, een bijzondere dood gevolgd door een soort hemelvaart en eigen psychische belevingen, zo geen verrichte wonderen — hoe deze in gewijzigde vorm bij een aantal figuren terugkeren. Leisegang neemt als voorbeelden Empedocles, Plato en Mozes. Hij had ook op de figuur van Herakles [1]) kunnen wijzen. Hij wijst er nu op, dat het leven van Plato door Olympiodoros (eerst in de 6e eeuw na Chr. geschreven) een omwerking bevat van het leven van deze filosoof, waarover wij immers vrij nauwkeurig ingelicht zijn. Zo zou Plato eigenlijk een zoon van Apollo zijn! Ook de figuur van Mozes moet door Philo omgewerkt zijn. Dit geschiedt nu volgens de schrijver onder invloed van het archetype van de goddelijke mens. — Men vraagt zich af of hier nog niet meer achter steekt, n.l. een poging om in een dergelijke levensloop — vergelijk wat dr Besant in „Esoterisch Christendom" schrijft over de „mystieke Christus" — het Pad van Inwijding weer te geven. — Zo worden tal van merkwaardige gezichtspunten opgeworpen. — De gehele reeks van Eranos-Jahrbücher is aanwezig in de Bibliotheek van de Ned. Afd. der Theos. Vereniging.

---

1) Vgl. Theosofia Maart 1949, p 62 e.v.